

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Professor A. KLUYSKENS †

Met de grootste verslagenheid heeft de hele Vlaamse rechtswereld het onverwacht overlijden vernomen van Prof. A. Kluyskens, ere-hoogleraar aan de Universiteit te Gent.

Enkele maanden geleden werd hij, naar aanleiding van zijn toelating tot het emeritaat, op grootse wijze gehuldigd en het Rechtskundig Weekblad heeft er alsdan op gewezen welke grote schuld van dankbaarheid het Vlaamse rechtsleven had tegenover Prof. Kluyskens. Hij heeft een reuzenaandeel gehad in de heropleving van de Vlaamse rechtswetenschap. Het feit dat hij, zovele jaren geleden, de moed heeft gehad zijn groot leerboek van burgerlijk recht aan te vatten, in een periode waarin haast alle wetenschappelijk juridisch werk nog in het Frans geschreven werd, is voor Prof. Kluyskens een onvergankelijke verdienste. Zonder leerboeken stond het vervlaamst hoger onderwijs in Vlaanderen volstrekt hulpeloos. Het is Prof. Kluyskens die de moed en de doordrijvingskracht heeft gehad aan de Vlaamse rechtswereld het zo onontbeerlijk werkinstrument te bezorgen.

Hij heeft aldus een basis gelegd waarop gedurende 25 jaar in Vlaanderen is gebouwd geworden.

En die « Beginselen van burgerlijk recht » vormen niet alleen een volstrekt onontbeerlijk werkinstrument, zij zijn vooral een hoogstaand wetenschappelijk werk, dat eerbied afdwingt door het reusachtig materiaal dat er in verwerkt werd en door de persoonlijke inzichten die over zovele vraagstukken worden uiteengezet. Zowel in onze wetenschap van het burgerlijk recht als in de praktijk wordt elke dag het werk van Prof. Kluyskens geciteerd.

En naast dit wetenschappelijk werk, dat met zovele onverzettelijke volharding werd tot stand gebracht, is er de persoonlijke invloed die door Prof. Kluyskens werd uitgeoefend op meerdere generaties Vlaamse studenten. Zijn pedagogische vaardigheid zal nooit vergeten worden door al degenen die het geluk hadden zijn lessen te volgen. En het staat vast dat hij aan

de Universiteit te Gent een school van civilisten heeft gevormd waarvan de betekenis steeds groter wordt.

En deze onvermoeibare werker, die vele jaren referendaris geweest is bij de Rechtbank van Koophandel te Gent, en die merkwaardige noten heeft gepubliceerd over zovele rechterlijke uitspraken, die jaren in de praktijk heeft gestaan van de balie en stafhouder geweest is van de balie bij het Hof van Beroep te Gent, wist ook nog de tijd te vinden om een aanzienlijk deel te nemen in de wetgevende arbeid van dit land in zijn hoedanigheid van senator. Hij is verslaggever geweest van sommige der allerbelangrijkste wetten, waarbij wij enkel zullen in herinnering brengen zijn verslag over de wet betreffende de oprichting van de Raad van State. Hij was in de wetgevende kringen een zeer geziene figuur en iedereen ging gaarne te rade bij zijn uitzonderlijk grote kennis en zijn helder doorzicht in de meest ingewikkelde juridische problemen.

Deze fantastische werkkraft van Prof. Kluyskens vervulde iedereen met een diepe eerbied en het is dan ook niet te verwonderen dat bij het einde van zijn universitaire loopbaan, hij het voorwerp was van een bijzonder groots huldebetoon, waarbij heel de Vlaamse rechtswereld hem een onbedaarlijke ovatie bracht.

Ieder die deze uitzonderlijke manifestatie bijwoonde zal hem in zijn herinnering nog voor zich zien, die ranke ascetische figuur, dit symbool van stalen wilskracht en onverzettelijke werkkijver waaraan de Vlaamse rechtswereld zoveel verschuldigd is, en een gevoel van grenzeloze bewondering en dankbaarheid bezielde allen die hem toen zo van harte toejuichten.

Niemand heeft toen vermoed dat het definitief afscheid zo spoedig zou volgen.

Wij wisten dat Prof. Kluyskens zijn emeritaat als professor slechts beschouwde als een gelegenheid om zich nog met meer ijver te wijden aan wetenschappelijk werk. Het was bekend dat hij werkte aan een algemene inleiding tot zijn beginselen van burgerlijk

recht, waarin hij de grondslagen van deze wetenschap zou samenvatten. Zijn uitgebreide kennis en reusachtige ondervinding, alsook zijn synthetische geest deden ons veel van dit werk verwachten. Wij zullen het, helaas, niet meer zien verschijnen.

Doch de figuur van Prof. Kluyskens zal in de Vlaamse rechtswereld onvergankelijk in ere blijven.

Zijn werk zal nog voor vele generaties een leidster zijn voor de Vlaamse wetenschap.

Het Rechtskundig Weekblad biedt aan zijn nabestaanden eerbiedig de gevoelens aan van diep medevoelen in de rouw die hen treft.

De Redactie.

Het begrip. «Zaak in staat van wijzen» en artikel 343 van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

1. Het in de praktijk courant gebruikte begrip «staat van wijzen» wordt in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, afgekondigd in 1806, slechts omschreven op één plaats, nl. in artikel 343 :

«De zaak zal in staat van wijzen zijn, wanneer de pleidooien begonnen zijn; de pleidooien zullen geacht worden begonnen te zijn als de besluiten op tegenspraak ter terechtzitting genomen zijn.

» In zaken die schriftelijk worden onderzocht zal de zaak in staat van wijzen zijn als het onderzoek voltooid is of als de termijnen tot overleggingen en antwoorden verstreken zijn » (1).

2. Artikel 343 komt voor in titel XVII van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, dat handelt over de hervatting van het rechtsgeding en de aanstelling van een nieuwe pleitbezorger, na het overlijden van één der partijen of na overlijden, ontslag, ontzetting of afstelling van haar pleitbezorger.

Wanneer één dezer mogelijkheden zich voordoet en de zaak in staat van wijzen is, naar de criteria vervat in artikel 343, wordt zij niet uitgesteld en blijven de gedane vervolgingen en de vonnissen, bekomen na het overlijden, het ontslag, de afzetting en de ontzetting van de pleitbezorger, geldig.

Is de zaak *niet* in staat van wijzen, dan dient er gedagvaard tot de hervatting van het geding of tot aanstelling van een nieuwe pleitbezorger.

3. Van het begrip «zaak in staat van wijzen» wordt nog melding gemaakt op andere plaatsen in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en wel in artikelen 81bis, 134, 288 en 340.

4. Ook de rechtspraak haalt dikwijls het begrip «zaak in staat van wijzen» aan en beroept zich vaak op artikel 343. Meestal gaat het er om na te gaan of te weerleggen of er schending van de rechten der verdediging is geweest.

5. De vragen die zich stellen en die wij zullen trachten te beantwoorden, kunnen we als volgt formuleren :

1. Welk is de inhoud en de juiste interpretatie van artikel 343 ?
2. Is dit artikel van beperkte toepassing of behelst het een algemeen rechtsbeginsel ?
3. Hoe staat de rechtspraak tegenover de twee eerste vragen ?

I. Wanneer is een «zaak in staat van wijzen» volgens artikel 343 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ?

6. Artikel 343 geeft een bepaling van een «zaak in staat van wijzen» :

in § 1 voor de gewone of mondelinge procedure; in § 2 voor de schriftelijke behandeling zoals voorzien in de artikelen 93 en volgende.

Daar het onderzoek bij geschriften volledig in onbruik is geraakt zullen we § 2 van art. 343 buiten beschouwing laten.

Voor de gewone of mondelinge procedure is een zaak in staat van wijzen wanneer het pleidooi begonnen is; en het pleidooi is begonnen wanneer de besluiten mondeling en op tegen spraak ter zitting genomen zijn.

7. De vraag die zich hier stelt kan omschreven worden : «Is de staat van wijzen reeds bereikt bij het begin der debatten, t.t.z. van het begin van het pleidooi of slechts in tegendeel bij het einde van het pleidooi ».

Men kan de vraag ook anders stellen : «Moet het geding hernomen worden wanneer een partij of een pleitbezorger overlijdt tijdens de pleidooien ? »

Naar onze mening is de tekst der wet eenvoudig en uitdrukkelijk op dit punt : volgens art. 343 is de zaak in staat van wijzen van zodra het pleidooi slechts *begonnen* is; van zodra de besluiten op tegenspraak zijn genomen ter zitting (2).

8. Een andere mening is Meester Van Lennep toegedaan : «Dat het aanvangen der pleidooien op zichzelf niet de zaak in staat van wijzen brengt, blijkt uit het feit dat art. 343 niet bepaalt dat het pleidooi moet onderbroken worden vermits haar voortzetting wordt beoogd en toegelaten, waar zoniet de verhandeling diende geschorst, indien men niet tot de pleidooien ware gekomen op het ogenblik van het overlijden van de partij... De voortzetting der pleidooi wordt dus bedoeld als het enige middel om de staat van wijzen te bereiken » (3).

De stelling, dat volgens art. 343 de zaak in staat van wijzen zou zijn bij het einde van de pleidooien of bij het einde der debatten, wordt tegengesproken door het historische ontstaan van art. 343 en door de klassieke commentatoren van de wet van 1806.

9. *Bourbeau*, pag. 186 (4) verklaart en bespreekt aldus het ontstaan en de betekenis van art. 343 : «La disposition (art. 343) qui répute l'affaire en état lorsque les conclusions ont été contradictoirement prises, est donc spéciale à la matière dont je m'occupe (reprise d'instance); il est même à remarquer que c'est là une innovation de nos modernes législateurs. D'après l'ancienne jurisprudence on tenait également : «— que si le procès a été conclud, ou bien mis en état de juger, encores qu'avant que le proces soit jugé, l'une des parties décède, il n'est pas besoin de faire appeler ses héritiers, et est l'arrêt que

intervient par après, bon et valable ». Mais une cause d'audience n'était réputée en état « que si les plaidoeries étaient faites et consommées, on avait renvoyé à délibérer sur le bureau vu les pièces, parcequ'alors il n'y a plus rien à attendre du ministère des parties, des procureurs ou des avocats, mais seulement du ministère des juges ».

Aussi arrivait-il fort rarement qu'une cause se trouvât en état au moment où survenait quelque fait de nature à en arrêter la marche; presque toujours il y avait dans ce cas une interruption de l'instance.

On comprend facilement le motif de la disposition nouvelle de notre code. Le législateur a cru restreindre le plus possible les hypothèses dans lesquelles le cours de l'instance se trouve entravé. Un grand nombre de textes ne s'expliquent que par la crainte traditionnelle de ces procédures sans issue que se transmettaient les générations. Mais à part ce haut intérêt de terminer promptement le procès, il faut reconnaître que les anciens principes étaient bien plus rationnels. »

10. Daar waar de ordonnantie van 1667 in haar titel 16 art. 1 het begrip « zaak in staat van wijzen » voorzag, waren alle rechtsgeleerden, Pothier, Rodier en Jousse, het er over eens dat een zaak slechts in staat van wijzen was, wanneer het ambt van de partijen, van de pleitbezorgers en van de advocaten volledig uitgeput was, wanneer er slechts nog te vonnissen bleef.

11. Artikel 343 van de wet van 1806 doet dus volledig afbreuk aan de vroegere jurisprudentie en aan de ordonnantie van 1667.

De commentators van het nieuw artikel: Bourbeau, Thomine, Boitard, Demiau ⁽⁵⁾ stelden zich de vraag of art. 343 een gelukkige innovatie was.

De meningen dienaangaande zijn verdeeld.

Als bezwaren worden aangehaald:

1° De rechter zal op tegenspraak een der partijen kunnen veroordelen, zelfs als haar advocaat zich niet ter zitting heeft aangemeld om te pleiten.

2° De advocaat zal geen contact meer kunnen nemen met zijn opdrachtgever op het ogenblik dat hij pleit en de belangen die hij verdedigt hebben geen verpersoonlijking meer.

Hij zal niet meer kunnen beschikken over alle nuttige inlichtingen, die hem slechts zouden gegeven geworden zijn door de overledene op het ogenblik van het pleidooi.

12. Deze bezwaren zijn nochtans meer theoretisch dan effectief, vermits men meestal niet wacht tot aan het pleidooi om alle nuttige en noodzakelijke elementen voor de verdediging te verzamelen, en een uitstel altijd kan toegestaan worden door de rechter, zo een advocaat zich niet ter zitting kan aanmelden.

13. Hoe onredelijk de rechtsleer dit nieuw artikel ook vindt, men is het er over eens dat de tekst duidelijk is en aan de interpretatie niet te twijfelen valt.

Boitard, pag. 275 ⁽⁴⁾ besluit: quoiqu'il en soit, la loi est formelle, et il est sûr qu'une fois que les conclusions ont été posées respectivement à l'audience, l'affaire peut et doit marcher sans interruption nonobstant la mort, la démission, la destitution l'interdiction de son avoué. » ⁽⁶⁾

14. De bepaling van art. 343 dient dus beschouwd als van technisch middel om in afwijking van de tot dan toe klassieke en uitsluitend gangbare opvatting betreffende de staat van wijzen, in een bepaald geval nutteloze schorsing te voorkomen en een eindeloze procedure te vermijden.

De verrechtvaardiging van art. 343 kan alleen gezocht worden in het doel de procedure te bespoedigen « On active ainsi la marche du procès, dont on presse la solution en mettant l'instance, sans danger pour les droits de la défense à l'abri des changements qui peuvent survenir dans la situation des parties et de leurs représentants. » ⁽⁷⁾.

15. Het feit dat de staat van wijzen volgens art. 343 reeds bereikt is en de zaak mag voortgezet worden niettegenstaande het overlijden van een partij of het wegvallen van haar gedwongen vertegenwoordiging, belet niet dat de pleidooien zullen voortgezet worden.

II. Bevat art. 343 een algemeen rechtsprincipe of is art. 343 van beperkte toepassing.

16. In de Burgerlijke Rechtsvordering zoals geregeld door het Wetboek van 1806 komt de uitdrukking « staat van wijzen » op andere plaatsen voor en wel in art. 340 betreffende de tussenkomst in het geding. « De tussenkomst zal het vonnis der hoofdzaak niet mogen vertragen wanneer deze zaak in staat van wijzen is ».

Zo art. 343 een beginselverklaring inhoudt, dient dit beginsel hier ook van toepassing te zijn.

17. De rechtsleer is echter een andere mening toegedaan: « Il ne s'agit pas ici d'une cause en état suivant la définition que j'en ai donnée au tome II (art. 343), mais d'une cause entièrement instruite et prête à recevoir jugement. » ⁽⁸⁾

« L'intervention peut donc être formée après le commencement des plaidoeries pourvu que le jugement de la demande principale n'en doive pas souffrir retard » ⁽⁹⁾.

18. In art. 340 dient « zaak in staat van wijzen » begrepen te worden in de zin zoals hij gebruikelijk was in de oude jurisprudentie en de ordonnantie van 1667 en waarvan art. 343 is afgeweken: « quand il n'y a plus rien à attendre du ministère des parties, des procureurs et des avocats, mais seulement du ministère des juges », na het beëindigen der pleidooien.

19. Ook de rechtspraak vonnistte in die zin: « dans le sens de l'art. 340 la cause n'est pas en état lorsque la plaidoirie est commencée, ni même quand les conclusions ont été contradictoirement prises à l'audience, mais seulement lorsque toute instruction est parachevée (Brux. 15 juin 1822, Pas. 1822, II, 174). »

En ook: « ne peut-être écartée comme tardive une demande d'intervention après le commencement des plaidoeries de la cause principale et dans l'intervalle qui précède l'audience à laquelle est renvoyée la continuation des débats. »

Dans le sens de l'art. 340 la cause en état n'a pas la même signification qu'à l'article 343 (Brux. 14.2.1855, Pas. 1855, II, 135).

20. Art. 287: « Over de wraking der getuigen zal bij korte behandeling uitspraak gedaan worden. »

Art. 288: « Indien echter de grond van de zaak in staat van wijzen is, zal over het geheel bij eenzelfde vonnis uitspraak mogen gedaan worden. » Hier ook mag men slechts door staat van wijzen verstaan, het ogenblik waarop de zaak volledig onderzocht is, en nog enkel moet gevonnist worden, dus na de pleidooien.

21. Ook in art. 134: « Indien een eis tot voorraad werd ingesteld en dat de zaak in staat van wijzen is

over de eis en ook ten gronde zijn de rechters gehouden uitspraak te doen over het geheel door één enkel vonnis», moet men door staat van wijzen verstaan het ogenblik dat alles gezegd en gedaan is en waarop de debatten mogen gesloten worden.

22. In al deze gevallen mag men niet teruggrijpen tot art. 343 om de staat van wijzen te bepalen: « Toutes les fois que la loi emploiera la même formule dans un autre sens, et seulement pour exprimer que l'affaire est suffisamment instruite pour pouvoir être jugée, on ne recourra pas à l'art. 343 pour expliquer cette formule, et la cause pourra être considérée comme n'étant pas eoncre en état quoi qu'il ait été pris des conclusions au fond. » (10)

23. Alleen in art. 81bis moet men «zaak in staat van wijzen» opvatten zoals bepaald in art. 343.

«Partijen kunnen evenzo de zaken instrueren door minnelijke mededeling van verwerping en antwoord, en de terechtzitting in de in staat van wijzen zijnde zaken voortzetten, zonder andere formaliteiten dan een contradictoir verzoek om de zaak op de rol voor pleitzaken in te schrijven».

Er dient onmiddellijk aan toegevoegd dat art. 81bis in het Wetboek voor Rechtsvordering werd ingelast bij Koninklijk Besluit van 30.3.36 houdende wijziging van de regeling inzake rechtsvordering in burgerlijke en handelszaken.

Het is opvallend dat allen art. 81bis dat, in vergelijking met de andere bepalingen ingevoerd in 1806, van recente datum is, de «staat van wijzen» in een andere zin opvat. De enig mogelijke uitleg moeten we zoeken in zijn periode van ontstaan. De wetgever van 1936 heeft de werkelijke betekenis, en de beperkte draagkracht van art. 343 over het hoofd gezien en zich laten leiden door een zekere rechtsleer en rechtspraak die art. 343 is een verkeerde zin geïnterpreteerd heeft.

Een andere uitleg dient niet gezocht te worden voor het gebruik van de term *staat van wijzen* in art. 81bis.

24. We besluiten dus dat art. 343 geen algemeen rechtsbeginsel inhoudt maar de bepaling «de zaak is in staat van wijzen bij het begin der pleidooien en van zodra de besluiten genomen zijn ter zitting» alleen een technisch middel is om tot een meer efficiënte rechtspleging te komen, die tracht langdradigheid te vermijden door te beletten dat, wanneer het essentiële gezegd is in de besluiten, de zaak wegens het afsterven van een partij of het wegvallen van haar gedwongen vertegenwoordiging nog onnodig op de lange baan zou geschoven worden.

De bepaling van art. 343 is van enge interpretatie en slechts toepasselijk op de hervatting van het rechtsgeding.

Het is met deze uitdrukkelijke bedoeling dat de wetgever van 1806 voor dit bepaald geval is afgeweken van het in het oude recht geldend beginsel: «staat van wijzen: zaak volledig behandeld en gesteld voor uitspraak». In alle andere gevallen zal men blijven teruggaan naar het oude recht om het begrip te omschrijven.

25. Het begrip «staat van wijzen» wordt dus niet gedekt door de bepaling van art. 343.

«Il faut bien regarder de prendre comme l'expression d'un principe général la définition donnée par le législateur de ce qu'il entend par une affaire en état... «d'un autre côté, la loi emploie souvent les mots cause en état pour expliquer que l'affaire est arrivée à un degré d'instruction suffisant pour recevoir une décision; sous ce point de vue, la cause pourrait

n'être pas en état, bien que les conclusions eussent été prises». (11)

26. Wij zijn het eens wanneer Meester Van Lennep de nadruk legt op de beperkte draagkracht van art. 343 (12). Maar we kunnen hem niet meer volgen wanneer hij art. 343 niet letterlijk interpreteert en uit de nochtans klare bewoordingen, een algemene en ruimere betekenis afleidt.

Deze algemene en ruimere betekenis vinden wij niet in art. 343 zelf maar in het oude recht en de oude jurisprudentie.

27. Ten onrechte aanziet Braas art. 343 als een regel geldend voor de ganse burgerlijke rechtspleging.

Vandaar dat hij tot veel te vergaande besluiten komt als deze: «on a insisté précédemment sur l'importance des actes de conclusions. La plaidoirie recommandable dans la pratique est envisagée comme un élément facultatif par le législateur de 1806.»

III. Artikel 343 in de rechtspraak.

28. In meer dan een arrest of vonnis heeft de rechtspraak uitdrukkelijk volgens art. 343 een zaak in staat van wijzen verklaard bij de aanvang van de pleidooien, zodra de besluiten tegensprekelijk ter zitting genomen zijn.

«Ce sont les conclusion qui mettent l'affaire en état, qu'elles aient été ou non, suivies de plaidoeries (Liège, 23.5.56, Journal des Tribunaux 56/516).

In dezelfde zin: Cass. 22.3.28, Pas. 1928, I, pag. 120. Brussel 4.8.70 Belg. Judic. 1871, 577.

Van uitspraken die een andere interpretatie van art. 343 zouden voorstaan, hebben wij geen spoor gevonden.

29. De rechtspraak heeft er zich mede ingelaten wat door besluiten moet verstaan worden. «Des conclusions portant sur le fond mettent la cause en état alors même qu'elles n'ont été prises que dans un ordre subsidiaire. (Cass. 7.5.03, Pas. 03, I, p. 192).

«Des conclusions portant sur le fond mettent la cause en état même lorsqu'elles ne présenteraient pas complètement la défense de la partie qui les a prises. Le juge apprécie souverainement si des termes de cette défense lui permettent de statuer.» (Cass. 25.5.88 Pas. 88, I, p. 241) (13).

30. Zeker moet het begrip «in staat van wijzen» beoordeeld worden van uit het oogpunt van de regelmatigheid en de rechtmatigheid der berechting. Wanneer men de rechten van de verdediging wil vrijwaren, zal men het begrip niet aanvaarden zoals het beschreven is in art. 343 maar wel in zijn meest ruime betekenis, nl. het moment waarop de zaak volledig behandeld is, wanneer ze staat voor berechting.

31. We kunnen dan ook de rechtspraak niet volgen wanneer ze niet alleen beroep doet op de bepaling van art. 343 in geval het probleem van de al of niet hervatting van het rechtsgeding zich stelt maar ook telkens één der partijen de schending der rechten van de verdediging inroept.

Dan aanziet onze rechtspraak, evenals Braas (15) en de wetgever van 1936, art. 343 ten onrechte als een algemene beginselverklaring met duidelijke miskenning van het historisch ontstaan en de ware betekenis er van.

Fernande DE CLERCQ-FAZZI,
Advocaat bij het Hof van Beroep.

(1) Nederlandse tekst der wet uit de Verzameling van Belgische Wetten onder toezicht van Prof. Dr E. Van

Bogaert. — Uitgave: Belgische Unie der Fiscale Raadgevers, Brussel.

(2) Door besluiten ter zitting nemen vestaat men het neerleggen door de pleitbezorger ter zitting van de besluiten t.t.z. van de geschreven uiteenzetting van de eisen of middelen van de verdediging.

Sommige rechtbanken wensden dat de besluiten ook mondeling zouden gelezen worden, wat dan gebeurt door de advocaat, alhoewel het tot het ambt van de pleitbezorger behoort.

(3) R. Van Lennep: Het Belgisch Burgerlijk Procesrecht I, n° 712, blz. 271.

(4) Carré en Chauveau: Lois de la Procédure civile et commerciale, pag. 733, voetnota (3) van Tome II Ed. 1846.

(5) idem pag. 732 en vlg.

(6) idem pag. 735.

(7) Garsonnet et César-Bru: Traité théorique et pratique de la Procédure civile et commerciale. T. III & 891 2°-3 ed. 1912.

(8) Garsonnet, opus cit. T. III n° 566.

(9) Carré en Chauveau, II quest. 1273 5°.

(10) Garsonnet, op. cit. II n° 221.

(11) Bourbeau, pag. 186 in Carré en Chauveau T II pag. 733 (3).

(12) Van Lennep, op. cit. blz. 272 van Deel II.

(13) Braas, Précis de Procéd. Civile blz. 434 ed. 1929.

(14) Zie ook Luik 30.4.1873 pas. II 285.

Cass. 7.4.1853 pas. I, 277.

Cass. 13.3.1857 pas. I, 356.

(15) Braas, Précis de Procédure Civile II pag. 475 n° 903 ed. 1945.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 12 november 1954.

Voorzitter-Verslaggever: M. Vandermersch.

Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Kleine nalatenschappen. — Bij het 4e lid van artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 voorgeschreven formaliteiten.

De bij het vierde lid van art. 4 van de wet van 16 mei 1900 op de erfregeling van de kleine nalatenschappen voorgeschreven formaliteiten hebben ten doel de partijen tot het verdedigen van hun rechten, onder meer van het recht de schatter te wraken, in staat te stellen.

De wet staat het uitoefenen van dit recht slechts toe vóór de expertiseverrichtingen en op de voor de beëdiging van de schatter vastgestelde dag; die formaliteiten zijn substantieel en het verzuim brengt de nietigheid mede van de expertise en van vonnissen, die er op steunen.

Artikel 16 van het K.B. n° 300 van 30 maart 1936 tot wijziging van verschillende bepalingen betreffende de rechtspleging in burgerlijke zaken en in handelszaken, schaft voorzeker de formaliteiten af, welke het wetboek van burgerlijke rechtsvordering voorheen voor de beëdiging van de deskundigen voorschreef, en bepaalt dat dezen de eed altijd schriftelijk zullen afleggen onderaan op hun verslag, doch uit het verslag aan de Koning, dat aan voormeld K.B. voorafgaat, blijkt dat de bepalingen van dat artikel niet van de bijzondere wetten afwijken.

Nottebaert René en cs. t/ Nottebaert Rachel en cs.

Gelet op de bestreden vonnissen, op 4 november 1952 en 20 januari 1953 door de Vrederechter van het kanton Templeuve gewezen;

Over het tweede middel, schending van de artt. 4, en inzonderheid 4, lid 4, van de wet van 16 mei 1900 op de erfregeling van de kleine nalatenschappen, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis van 4 november 1952, uitspraak doende over het verslag van de schatter welke bij het vonnis van 16 september 1952 aangeduid werd, overeenkomstig de besluiten van de schatter de overnemingswaarde van de kwestieuze goederen op 340.573 frank vaststelt, dan wanneer de belanghebbenden niet bij aangetekende brief tot een beëdiging van de schatter zijn opgeroepen geworden, en de schatter, die zich ertoe beperkt heeft de handtekening op zijn verslag van een eed te laten voorafgaan, bovendien

de wettelijke eed vóór de rechter niet afgelegd heeft; dat de substantiële formaliteiten, bij voormeld art. 4, 4° lid, voorgeschreven, niet zijn nageleefd geworden en de rechter over de grond in elk geval niet vastgesteld heeft dat zij het zouden geweest zijn;

Overwegende dat uit het verslag van de door de rechter aangestelde schatter blijkt dat de expertiseverrichtingen plaats gehad hebben ten overstaan van de partijen of dat deze op 13 oktober 1952 bij aangetekende brieven behoorlijk opgeroepen werden; dat het expertiseverslag echter pas op 20 oktober 1952 is opgesteld en ondertekend geworden, dat de schatter vóór de rechter de eed niet afgelegd heeft alvorens met zijn verrichtingen aan te vangen en zich ertoe beperkt heeft de handtekening op zijn verslag van de eed te laten voorafgaan; dat het bestreden vonnis zich er toe beperkt de besluiten van de schatter te bekrachtigen;

Overwegende dat wanneer, naar luid van ht 4° lid van artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 op de erfregeling van de kleine nalatenschappen, de rechter een deskundige aanwijst om de goederen, waarover een aanvraag tot overneming hangende is, te schatten de griffier bij aangetekende brieven aan de belanghebbende kennis geeft van de dag en het uur waarop de eed zal worden afgelegd door de schatter, dewelke onverwijld dag en uur bepaalt voor zijn verrichtingen, en dat de belanghebbenden die bij de beëdiging niet zijn opgekomen, bij aangetekende brieven verwittigd worden; dat de wet bepaalt dat elke eis tot wraking van de schatter op straffe van verval uiterlijk bij de beëdiging moet worden ingediend;

Overwegende dat de formaliteiten, bij het 4° lid van artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 voorgeschreven, tot doel hebben de partijen tot het verdedigen van hun rechten, en onder meer van het recht de schatter te wraken, in staat te stellen; dat de wet het uitoefenen van dit recht slechts toestaat vóór de expertiseverrichtingen en op de dag voor de beëdiging van de schatter vastgesteld; dat die formaliteiten substantieel zijn en dat het verzuimen ervan nietigheid van de expertise en van vonnissen die er op steunen met zich brengt;

Overwegende, voorzeker, dat artikel 16 van het koninklijk besluit n° 300 van 30 maart 1936, tot wijziging van verschillende bepalingen betreffende de rechtspleging in burgerlijke zaken en in handelszaken, de formaliteiten welke het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering voorheen voor de beëdiging van de deskundigen voorschreef, afschaft, en bepaalt dat dezen de eed altijd schriftelijk zullen afleggen onderaan op hun verslag, doch dat uit het verslag aan de Koning dat aan voormeld koninklijk besluit vooraf-

gaat blijkt dat de bepalingen van dat artikel niet van de bijzondere wetten afwijken;

Overwegende dat uit geen stuk der rechtspleging blijkt dat aanleggers ervan afgezien zouden hebben zich op vorenbedoelde nietigheid te beroepen;

Overwegende, dienvolgens, dat het middel gegrond is;

Overwegende dat de verbreking van het vonnis van 4 november 1952 verbreking met zich brengt van het vonnis van 20 januari 1953 hetwelk het gevolg van het eerste is;

Om die redenen :

Machtigt Julia Nottebaert, echtgenote Delcourt, om in rechten te treden;

Verbrekt de op 4 november 1952 en 20 januari 1953 gewezen vonnissen;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissingen;

Zegt dat dit arrest bindend is voor de partijen Sobrie Irma, Nottebaert Julia en Delcourt Gaston, die tot tussenkomst werden opgeroepen;

Veroordeelt verweerders tegen de voorziening tot de kosten van bewuste voorziening en de partijen Sobrie en echtgenote Nottebaert-Delcourt tot de kosten van het verzoek tot tussenkomst;

Verwijst de zaak naar de vrederechter van het kanton Doornik.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 27 januari 1956.

Eerste Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Belpaire.

Procureur-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat : Mr Demeur.

Kleine nalatenschappen. — Niet-oproeping van belanghebbenden in een geval waarin die oproeping is voorgeschreven bij artikel 4 van de wet van 16 mei 1900.

Artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 bepaalt onder meer dat, in geval een belanghebbende niet aanwezig is, de belanghebbenden of hun wettelijke vertegenwoordigers ten minste veertien dagen te voren door de Vrederechter bij aangetekende brieven worden opgeroepen ten einde op de bepaalde dag onder voorzitterschap van die rechter te vergaderen vooraleer deze zijn beslissing wijst.

In casu blijkt uit geen enkel stuk van de procedure dat de substantiële rechtsvorm van de oproeping van de op een bepaalde terechtzitting niet verschenen of niet vertegenwoordigde belanghebbende tegen die terechtzitting of tegen een latere terechtzitting is nageleefd.

Bijgevolg is artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 bij het bestreden vonnis geschonden.

De Schepper-Heyrman en cs. t/ Heyrman en cs.

Gelet op het bestreden vonnis, op 5 augustus 1947 gewezen door de Vrederechter van het kanton Beveren-Waas;

Over het middel, schending van de artikelen 1 en 4 (meer bijzonder alinea's 4 en 6) der wet van 16 mei 1900 op de kleine nalatenschappen, alsmede van artikel 97 der Grondwet,

doordat door het bestreden vonnis de vrederechter de bij hem bij toepassing der wet van 16 mei 1900 aanhangige zaak, bij verstek gevonnist heeft, onder meer tegenover aanlegsters, over een rechtsgeschil tussen de erfgenamen (namelijk het recht van verweerder Frans Heyrman om de erfgoederen over te nemen mits de prijs van 788.350 fr., minstens de vaststelling van deze prijs en de aanwijzing van de notarissen ten einde de verkaveling te bewerken en de gebeurlijke wede. spanninge partijen te vertegenwoordigen, de sommen hun te goed komende te ontvangen en er ontlasting van te verlenen), zonder overgegaan te zijn tot enige oproeping, allerwijze niet in zijn beslissing vastgesteld te hebben dat daartoe werd overgegaan, hetzij per aanbevolen schrijven of zelfs op andere wijze;

dan wanneer hij aldus het voorschrift van artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 voormeld geschonden heeft, welke dusdanige oproeping oplegt op straf van nietigheid, en minstens artikel 97 der Grondwet geschonden heeft door het niet aanstippen dezer tot het uitoefenen zijner rechtsmacht essentiële voorwaarde;

Overwegende dat uit de stukken van de procedure blijkt dat, bij beslissing van 6 mei 1947, de rechter over de grond, uitspraak doende op het verzoek van verweerder Heyrman Frans tot uitoefening van het bij artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 bedoeld recht tot overneming, een deskundige heeft benoemd om tot de schatting van de over te nemen goederen over te gaan en hij tevens dag en uur voor de eedaflegging van de deskundige heeft gesteld, alsmede dat op die eedaflegging alleen genoemde verweerder aanwezig was en de andere belanghebbenden, waaronder aanlegsters in verbreking, alhoewel daartoe bij aangetekende brieven opgeroepen, niet aanwezig waren, en dat het proces-verbaal van eedaflegging vermeldt dat de rechter aan de aanwezige partij verklaard heeft dat de zaak in voortzetting zou opgeroepen worden op de terechtzitting van 8 juli 1947;

Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt dat, na schatting van de deskundige, « verweerders (waaronder aanlegsters in verbreking) niet verschenen zijn noch iemand voor hen daartoe behoorlijk gemachtigd »;

Dat het van een door aanlegsters voorafgaandelijk gegeven instemming met de overneming en de voorwaarden er van geen gewag maakt, evenmin als van enige oproeping van aanlegsters; dat het de door Herman Frans ingediende eis tot overneming inwilligt;

Overwegende dat artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 onder meer bepaalt dat, in geval een belanghebbende niet aanwezig is, de belanghebbenden of hun wettelijke vertegenwoordigers, ten minste vijftien dagen te voren, bij aangetekende brieven, door de Vrederechter worden opgeroepen ten einde, op de bepaalde dag, onder voorzitterschap van die magistraat te vergaderen vooraleer deze zijn beslissing velt;

Overwegende dat uit geen stuk van de procedure blijkt dat de substantiële rechtsvorm van de oproeping van de op de terechtzitting van 8 juli 1947 niet verschijnende of niet vertegenwoordigde aanlegsters tegen die terechtzitting of tegen een latere terechtzitting werd nageleefd;

dat bijgevolg, het bestreden vonnis het in het middel aangeduid artikel 4 van de wet van 16 mei 1900 heeft geschonden;

Om die redenen,

Verbrekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder Heyrman Frans tot de kosten van de aanleg in verbreking, daarin begrepen de kosten van de bij de voorziening gevoegde stukken;

Verwijst de zaak naar de Vrederechter van het kanton Sint-Niklaas-Waas.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 16 november 1956.

Zetel : M.M. Devaux, voorzitter, verslaggever;
Somerhausen en De Bock.
Auditoraat : M. Maroy.
Advocaat : Mr Rens.

1. Stedebouw. — Opmaken van plannen van aanleg (1 tot 4).
2. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Belang. — Bijzondere personen (1).
3. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Voorwerp (2).
4. Wetten en besluiten. — Interpretatie (3 en 4).

1. *De eigenaar van het pand naast dat waar een boom is geplant, heeft er belang bij de vernietiging te vorderen van de ministeriële beslissing die op grond van artikel 18 van de besluitwet van 2 december 1946 verbod uitvaardigt die boom te vellen.*

...Des te meer daar hij met de eigenaar van de boom een geding in verband met die boom voerde.

2. *Het beroep tot vernietiging van de ministeriële beslissing is ook gericht tegen de latere beslissing die de eerste bevestigt, en tot welke vernietiging de vernietiging van de eerste beslissing leidt bij wijze van gevolg.*

3. *De termen welke de wetgever heeft gebruikt zonder daaraan een omschrijving te geven, behoren te worden opgevat in hun normale en gebruikelijke betekenis.*

4. *De voorschriften van artikel 18 van de besluitwet van 2 december 1946 stellen, vóór het bestaan van enig aanlegplan, uitzonderlijke beperkingen op de uitoefening van het eigendomsrecht en behoren op restrictieve wijze te worden uitgelegd.*

Het wegnemen van een, op een privaat eigendom staande boom kan derhalve niet worden beschouwd als een ontbossen in de zin van die bepaling.

Goossens t/ Belgische Staat (Minister van Openbare Werken en van Wederopbouw).

Gezien het verzoekschrift van 4 september 1954, waarbij Fernand Goossens de vernietiging vordert van een besluit van de directeur der Administratie van Stedebouw voor de provincie Brabant van 10 juli 1954;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt dat verzoeker, als derde ten opzichte van de bestreden akte, in zijn beroep niet ontvankelijk is;

Overwegende dat deze akte verbod uitvaardigt een boom te vellen waarvan de standplaats vanwege verzoeker, eigenaar van het pand naast dat waar de boom is geplant, de uitoefening van bepaalde rechten kon wettigen; dat verzoeker en de eigenaar van de boom overigens geding voerden op het tijdstip dat de bestreden beslissing werd genomen en dat deze beslissing door de eigenaar van de boom werd uitgelokt wegens de terugslag welke zij zou hebben gehad op de uitoefening van de rechten waarop verzoeker zich beriep; dat verzoeker derhalve een rechtstreeks belang heeft bij de vernietiging van de bestreden akte;

Overwegende dat de tegenpartij verder aanvoert dat de bestreden akte « door het besluit van 12 november 1954 impliciet is opgeheven en vervangen »;

Overwegende dat beide besluiten hetzelfde voorwerp en dezelfde inhoud hebben; dat de beslissing van 10 juli 1954, welke door die van 12 november 1954 werd bevestigd, nooit opgehouden heeft van kracht te zijn; dat de bevestigende akte alleen vormgebreken heeft kunnen dekken en dat verzoeker er steeds belang bij heeft op te komen tegen de akte van 10 juli 1954, welke vernietiging mede tot de vernietiging van de bevestigende akte kan leiden;

Overwegende dat de bestreden akte tot stand is gekomen ingevolge een rekwest waarvan de steller uiteenzette dat hij aanmaning had gekregen een op zijn eigendom staande treurwilg weg te nemen, en de administratie verzocht zich daartegen te willen verzetten op grond van artikel 18 van de besluitwet van 2 december 1946;

Overwegende dat de gemachtigde van de Minister, om tussenbeide te kunnen komen, bedoeld verzoek beschouwd heeft als een aanvraag om vergunning tot het wegnemen van de treurwilg staande Groot-Veldlaan, 236, te Sint-Pieters-Woluwe, en beslist heeft dat het vellen van de boom bij toepassing van artikel 18 niet kon worden goedgekeurd; dat een zelfde beslissing op 12 november 1954 is genomen, gelet op een aanvraag waarvan de datum niet is vermeld: « Het is de Heer Devos verboden de in zijn aanvraag bedoelde treurwilg te vellen »; dat het eerste weigerend besluit de reden van de weigering niet opgaf, doch steunde op het volgend advies van de hoofdingenieur-directeur: « Ik ben van oordeel dat deze boom in het kader van het toekomstig bijzonder plan van aanleg dient te worden bewaard en stel voor de gemeente van dit advies op de hoogte te brengen, zodat het vellen bij toepassing van artikel 18 niet kan worden goedgekeurd »; dat hetzelfde motief is herhaald in de aanhef van het besluit van 12 november 1954: « aangezien de treurwilg waarvan sprake in de aanvraag een mooie boom is, en in het kader van het toekomstig plan van aanleg dient te worden bewaard »;

Overwegende dat de overschrijding van macht, afgezien van de overige middelen, blijkt uit het voorwerp zelf van de beslissing en uit dezer motieven;

Overwegende dat artikel 18 van de besluitwet van 2 december 1946 stelt dat niemand mag:

- 1° bouwen, afbreken of wederopbouwen;
- 2° ontbossen of het reliëf van de grond aanzienlijk wijzigen door graven of aanaarden;

Overwegende dat de tegenpartij betoogt dat « het onnodig is een taalkundige definitie te gaan zoeken om de ware betekenis te weet te komen van de term ontbossen » en beweert dat, aangezien de artikelen 2 en 3 van de besluitwet haar toestaan, in het algemeen plan de eventuele aanwending te vermelden van verschillende zones van het grondgebied, en in de bijzondere plans algemene of bijzondere voorschriften te geven aangaande de beplantingen en de esthetiek in functie van het door dit besluit nagestreefde doel, ontbossen kan betekenen: het wegnemen van een boom;

Overwegende dat termen, die de wetgever heeft gebruikt zonder daaraan een omschrijving te geven, behoren te worden opgevat in hun normale en gebruikelijke betekenis; dat de voorschriften van artikel 18 daarenboven sommige uitzonderlijke beperkingen op de uitoefening van het eigendomsrecht stellen vóór het bestaan van enig plan, en beperkend behoren te worden uitgelegd; dat deze beperkingen niet gelden ten aanzien van alle maatregelen welke de artikelen

2 en 3 toestaan in algemene of bijzondere plans van aanleg voor te schrijven; dat de administratie, door verbod uit te vaardigen een op een privaat eigendom staande boom te vellen, haar bevoegdheid dus te buiten is gegaan,

Besluit :

Artikel 1. — Het besluit van de directeur der Administratie van Stedebouw voor de provincie Brabant van 10 juli 1954 wordt vernietigd; als gevolg hiervan wordt mede vernietigd het besluit van de directeur der Administratie van Stedebouw voor de Provincie Brabant van 12 november 1954.

Artikel 2. — De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste van de Staat (Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw).

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer. — 4 december 1956.

Voorzitter : M. Delvaux.

Raadsheren : M.M. Hendrickx en Maréchal.

Advocaat-Generaal : M. Strijckmans.

Advocaten : Mrs R. Monette, Gh. Deloof en Mertens de Wilmars.

Ontvankelijkheid van beroep. — Toepassing van artikel 25 wet van 25 maart 1872. — Artikel 113 der wegcode. — Verschil tussen verkeersbelemmering en aangebracht werk. — Verantwoordelijkheid van de gemeente voor signalisatie.

Voor de bepaling van aanleg en beroep moeten samengevoegd worden, overeenkomstig artikel 25 der Wet van 25 maart 1872, de vordering van de verzekerder in de plaats gesteld van de verzekerde en de persoonlijke vordering van de verzekerde tegen de dader van een ongeval; beiden vinden immers hun oorsprong in dezelfde titel namelijk hetzelfde delict of quasi delict.

Artikel 113 van de Wegcode (K.B. van 8 april 1954) maakt een onderscheid wat betreft de signalisatie van een verkeersbelemmering en deze van een aangebracht werk (chantier établi). Deze laatste uitdrukking beoogt werken van grote uitgestrektheid.

De meer beperkende bepalingen van de wegcode doen echter niets af aan de algemene verplichting die op de gemeente rust ingevolge de wet van 16-24 augustus 1790 en het decreet van 12 december 1789.

De verplichting om een verkeersbelemmering te signaleren rust in hoofdorde op diegene die de werken uitvoert en de gemeente is er slechts toe gehouden indien deze persoon aan zijn plicht te kort komt; de eis in vrijwaring van de gemeente tegen deze persoon is derhalve gegrond.

N. V. Le Secours de Belgique en Hopchet
t/ Antwerpse Waterwerken en Stad Antwerpen;
Stad Antwerpen t/ Antwerpse Waterwerken.

Gezien in regelmatige vorm overgelegd, het vonnis door de Rechtbank van eerste Aanleg zetelende te Antwerpen op 8 december 1955 gewezen en door de Stad Antwerpen aan de N. V. Le Secours de Belgique op 16 februari 1956 en aan Hopchet op 14 februari 1956 betekend, de akte van beroep d.d. 22 februari 1956, door de N. V. Le Secours de Belgique en Hopchet inge-

steld tegen de N. V. Antwerpse Waterwerken en de Stad Antwerpen, de akte van Beroep dd. 21 juni 1956 van de Stad Antwerpen aan de N. V. Antwerpse Waterwerken betekend,

Gezien het incidenteel beroep door de Stad Antwerpen ingesteld tegen de N. V. Le Secours de Belgique en Hopchet ;

Overwegende dat de beroepen, regelmatig naar de vorm, binnen de wettelijke termijn werden ingesteld.

Overwegende dat de zaken ingeschreven sub nummers 30.201 en 30.862 van de Algemene Rol verknocht zijn en derhalve dienen samengevoegd.

Overwegende dat de N. V. Antwerpse Waterwerken en de Stad Antwerpen aanvoeren dat het beroep van Hopchet niet ontvankelijk zou zijn defectu summae.

Overwegende dat het betwist bedrag inderdaad slechts 3.000 fr. beloopt maar dat bij toepassing van art. 25 der wet van 25 maart 1876 het beroep nochtans ontvankelijk is ;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering door de N. V. Le Secours de Belgique en Hopchet ingesteld op een wanbedrijf of op een quasi delict gesteund was; dat de oorzaak of de titel van de vordering dus dezelfde was hoewel de N. V. Le Secours de Belgique haar verzekerde Hopchet had uitbetaald op grond van een verzekeringsovereenkomst ten gevolge van de schade door Hopchet opgelopen door het wanbedrijf of door het oneigenlijk misdrijf.

Overwegende dat de N. V. Antwerpse Waterwerken geen enkele grond aanduidt om haar bewering te staven als zouden het beroep van de N. V. Le Secours de Belgique en het incidenteel beroep van de Stad Antwerpen onontvankelijk zijn ;

Overwegende dat op 28 oktober 1954 Hopchet aan het stuur van zijn autovoertuig de Belgiëlei te Antwerpen afreed in de richting van de Koningin Elisabethlaan; dat hij ter hoogte van de Mechelsesteenweg achter een tram der lijn 2 reed; dat wanneer hij de tram wou voorbijsteken hij in een holte van 30 cm diep door de Antwerpse Waterwerken in de rijweg gegraven terecht kwam met het gevolg dat zijn wagen zwaar beschadigd werd.

Overwegende dat Hopchet voorhoudt dat het ongeval aan een gebrek van signalisatie te wijten is voor hetwelk de N. V. Antwerpse Waterwerken en de Stad Antwerpen verantwoordelijk zijn ;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat de N. V. Le Secours de Belgique op grond van een verzekeringscontract « Omnium » een bedrag groot 28.500 fr. aan Hopchet heeft uitgekeerd;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis door de N. V. Le Secours de Belgique en Hopchet ingesteld ertoe strekt de N. V. Antwerpse Waterwerken en de Stad Antwerpen te horen veroordelen tot het terugbetalen aan de N. V. Le Secours de Belgique van het uitgekeerd bedrag van 28.500 fr. en tot de betaling aan Hopchet van een bedrag van 3.000 fr. zijnde de schade door hem opgelopen ten gevolge van de chomage van zijn wagen die in de 28.500 fr. niet begrepen waren.

Overwegende dat uit het strafrechtelijk onderzoek gebleken is dat bij het uitkomen van de Belgiëlei een holte op het plan aangeduid sub nummer 1 was gegraven geweest, door verschillende barrelen aan de weggebruikers gesignaleerd; dat voor Hopchet die uit de Belgiëlei kwam afgereden er nochtans geen aanduiding voorhanden was omtrent de richting die hij gehouden was te volgen langsheen deze holte die hem zijn weg versperde hetzij rechts afzwenken, hetzij links ervan door te rijden en op de tramruggels rijden zoals hij het gedaan heeft, derwijze dat hij niet kon vermoeden, dat er enkele meters verder een tweede holte aanwezig

was op het plan aangeduid sub nummer 2, die het verkeer gedeeltelijk versperde en die slechts door een barreel die voor de weggebruikers die uit de richting waaruit Hopchet gereden kwam, op ondoeltreffende wijze was aangebracht, dat er derhalve geen fout te bespeuren is in hoofde van Hopchet en dat de gehele verantwoordelijkheid van het gebeurde ten laste valt van de N. V. Antwerpse Waterwerken bij gebrek aan behoorlijke signalisatie van het gevaar;

Overwegende dat de Stad Antwerpen aanvoert dat haar aansprakelijkheid in het gebeurde niet kan weerhouden worden daar de alternatieve verplichtingen van signalisatie bedongen in het derde lid en volgende van artikel 113 van de nieuwe wegcode enkel zou gelden voor de verkeersbelemmeringen (obstacles) en niet zoals in casu voor de bijzondere hindernis welke een aangebracht werk (chantier établi) vormt.

Overwegende dat een werkplaats (chantier) werken van grote uitgestrektheid veronderstelt hetgeen op grond van de gegevens (plans) aan het Hof voorgelegd niet het geval schijnt te zijn ter zake, dat deze betwisting trouwens van praktisch belang ontbloomt is, daar de Stad Antwerpen ingevolge de wet van 16-24 augustus 1790 en het Decreet van 12-12-1789 die de veiligheid van het verkeer aan de gemeenteoverheid toevertrouwt toch op grond van voormelde wetgeving zou gehouden zijn de schade te vergoeden; dat de vordering tegen haar derhalve eveneens gegrond is;

Overwegende dat de N. V. Antwerpse Waterwerken en de Stad Antwerpen derhalve in solidum gehouden zijn tegenover de N. V. Le Secours de Belgique het niet betwist bedrag van 28.500 dat laatstgenoemde aan Hopchet heeft uitgekeerd terug te betalen.

Overwegende dat de verplichting de belemmeringen aan het verkeer te signaleren in hoofde van diegene rust die de werken uitvoert; dat de Stad Antwerpen slechts gehouden is in geval de N. V. Antwerpse Waterwerken aan haar plicht te kort komt; dat de eis in vrijwaring van de Stad Antwerpen tegenover de N. V. Antwerpse Waterwerken derhalve gegrond is; dat haar incidenteel beroep strekkende de kosten ten laste te leggen van de oorspronkelijke aanleggers ontvankelijk is maar slechts gegrond tegenover Hopchet die van zijn eis wordt afgewezen.

Overwegende dat de eis van Hopchet strekkende tot het bekomen van een vergoeding van 3.000 fr. wegens chomage van zijn voertuig alle grond mist daar volgens een kwijting dd. 10 januari 1955 door hem ondertekend vaststaat dat die vergoeding in de 28.500 fr. door de N. V. Le Secours de Belgique aan hem uitgekeerd begrepen was; dat Hopchet weliswaar bij zijn schrijven d.d. 15 december 1954 zijn recht wegens chomage van zijn voertuig voorbehoudt maar dat hij in gebreke blijft te bewijzen dat de beraming door deskundige Roelens gedaan die met de genotsderving rekening heeft gehouden na te zijn overgegaan tot een tegenprekelijke expertise niet de ganse genotsderving omvat;

Om deze redenen,

Het Hof, gelet op art. 24 der wet van 15 juni 1935.

Alle verdere of strijdige besluiten van de hand wijzende en namelijk de vraag tot getuigenverhoor door beroepers ingesteld.

Gehoord het advies van de heer advocaat-generaal Strijckmans gegeven ter openbare zitting.

Voegt wegens vernochtheid samen de zaken ingeschreven sub nummers 30.201 en 30.862 van de Algemene Rol;

Ontvangt de beroepen;

Verleent akte aan Hopchet dat hij zich naar de

wijsheid van het Hof gedraagt wat de ontvankelijkheid van zijn beroep betreft ten overstaan van beroepenen.

Doet het bestreden vonnis te niet.

Wijzigende, veroordeelt de N. V. Antwerpse Waterwerken en de Stad Antwerpen in solidum aan de N. V. Le Secours de Belgique het bedrag van 28.500 fr. te betalen met de vergoedende intresten vanaf 10 januari 1955 en de gerechtelijke intresten en de kosten van beide aanleggen.

Ontzegt Hopchet zijn vordering en verwijst hem wat betreft zijn eis in de kosten van beide aanleggen en in de helft der kosten van beide aanleggen, van de eis in vrijwaring der Stad Antwerpen.

Veroordeelt de N. V. Antwerpse Waterwerken de Stad Antwerpen te vrijwaren tegen al de veroordelingen in hoofdsom rente en kosten ten haren laste uitgesproken hierin begrepen de helft der kosten van beide aanleggen van de eis in vrijwaring der Stad Antwerpen die door de N. V. Antwerpse Waterwerken dienen gedragen te worden.

Ontzegt de Stad Antwerpen haar incidenteel beroep gericht tegen de N. V. Le Secours de Belgique strekkende tot de veroordeling van laatstgenoemde tot de kosten van de eis in vrijwaring der Stad Antwerpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 21 februari 1956.

Voorzitter: M. Maraite.

Raadsheren: M.M. Noest en Van Hove.

Openbaar Ministerie: M. Matthijs.

Advocaten: Mrs Debra en Grysolle.

Natuurlijk kind. — Alimentatievordering. — Daden van hulpverlening in de zin van artikel 340e B.W. — Instellen van de vordering in de zin van art. 340e B.W.

Overhandiging door de verwekker van het natuurlijk kind van een bedrag bestemd tot betaling van aan het kind toegediende geneeskundige zorgen en van een ander bedrag, bestemd voor de aanschaffing van winterklederen ten behoeve van de moeder, wat tot noodzakelijk gevolg had haar plichten als moeder naar evenredigheid te verlichten, zijn daden van hulpverlening in de zin van art. 340 B.W.

De alimentatievordering wordt in de zin van art. 340 e B.W. ingesteld door het aan de Voorzitter der Rechtbank gerichte verzoekschrift; een daad van hulpverlening moet dus door de verwekker verricht zijn binnen de drie jaren vóór de indiening van dat verzoekschrift.

X. t/ Y.

Advies van het Openbaar Ministerie

De ongehuwde X... heeft binnen de wettelijke termijn, in regelmatige vorm, en ontvankelijk beroep ingesteld tegen een vonnis op tegenspraak tussen partijen gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde op 19 november 1954, beslissing waarbij de vordering ingesteld door de ongehuwde geïntimeerde, Y..., uit naam en in haar hoedanigheid van moeder van haar natuurlijk erkend kind, Z..., geboren te Dendermonde op 27 maart 1948, en strekkende tot de veroordeling van appellant op grond van art. 340 b B.W., tot betaling van een levensonderhoud tot dat het kind de leeftijd van 18 jaren zal hebben bereikt, ontvankelijk verklaard werd ten opzichte van de termijn

binnen dewelke deze vordering ingesteld werd, te weten «in casu» binnen drie jaren te rekenen van het staken door appellant van de hulp, rechtstreeks of onrechtstreeks, verleend. (art. 340 B.W.)

Zoals vóór de eerste rechter, houdt appellant immers voor dat over de oorspronkelijke vordering rechtsverval was ingetreden, toen ze, bij inleidend deurwaardersexploot dd. 18 februari 1953, ingesteld werd, omdat :

1°) appellant, binnen de drie jaar na de geboorte van het kind, geen werkelijke hulp, 't zij rechtstreeks, 't zij rechtstreeks, aan of ten behoeve van het kind zou hebben verleend;

2°) zelfs zo als bewezen moest worden beschouwd dat dergelijke hulp door appellant verleend werd, dan nog het bewijs niet geleverd werd dat deze hulp verstrekt werd binnen de termijn van drie jaar vóór het instellen van de vordering, hetzij in zake : ofwel tussen 18 februari 1950 en 18 februari 1953, zo men, naar luid van zekere rechtspraak en rechtsleer aanvaardt dat de vordering enkel ingesteld wordt door middel van het inleidend deurwaardersexploot van dagvaarding (Rb. Leuven, 23 december 1926, Pas. 1927, III, 80; Ulrix, «L'action alimentaire des enfants naturels», 1930, n° 121, 122, 123, blz. 71 tot 73 en voetnoot 1, blz. 74); ofwel tussen 23 januari 1950 en 23 januari 1953, zo men, met een meer talrijke rechtspraak, die trouwens de tekst van art. 340 b B.W. meer getrouw blijft, aanneemt dat de vordering ingesteld wordt door middel van het bij de voorzitter van de rechtbank ingediende verzoekschrift, zienswijze die wij persoonlijk menen te moeten aankleven (Zie o.m. : Brussel, 24 maart 1926, Pas. 1926, II, 161; Luik, 22 november 1928, Pas. 1929, II, 30; Rb. Brussel, 15 februari 1927, Pas. 1928, III, 190; Vergel. : Luik, 22 mei 1925, Jur. Liège, 1925, 218; Luik, 25 juni 1926, Pas. 1927, II, 25; De Page, B. I, n° 1215, blz. 1205, kleine tekst en voetnoot n° 4).

1. Wat het eerste bezwaar van appellant betreft :

Waar de wet dd. 6 april 1908 de aard van de rechtstreeks of onrechtstreeks verleende hulp aan het natuurlijk kind niet bepaalt, vereist zij nochtans geenszins dat bedoelde hulp uitsluitend aan het kind zou worden toebedeeld, en volstaat het dat de verweerder noodzakelijk wist, of redelijk moest weten, dat de hulp die hij o.m. aan de moeder van het kind verleende, ingevolge de natuurwet zelf ook en vooral aan het kind, dat zij ten laste heeft, rechtstreeks of onrechtstreeks ten goede zou komen. (cfr. in die zin : Brussel, 28 juli 1919, Pas. 1920, II, 23; Rev. Prat. Not. 1920, 246). De woorden «hulp, rechtstreeks of onrechtstreeks, door de verweerder verleend van art. 340 e B.W., dienen dan ook in de ruimste zin te worden uitgelegd, wanneer men ze in verband brengt met de feitelijke omstandigheden der zaak (Zie Ulrix, op. cit., n° 117, blz. 69 en 70).

In het onderhavige geval, is uit een op verzoek van geïntimeerde door tussenvonnis dd. 21 mei 1954 gelast getuigenverhoor gebleken dat appellant, telkens door tussenkomst van derden, een eerste maal een geldsom aan geïntimeerde deed overhandigen met het oog op de betaling van het ereloon van de geneesheer die het toenmalig bijna tweejarig kind verzorgd had, en een tweede maal een bedrag van 1.000 fr. aan geïntimeerde deed bezorgen, ten einde haar toe te laten zich winterklederen aan te schaffen.

In verband met de ruime interpretatie die, zoals hierboven gezegd, aan de bewoordingen van art. 340 e B.W. dient te worden gegeven, en tevens rekening

gehouden met de «ratio legis» van de verlenging van de vervalltermijn van de vordering ingeval de door deze bepaling bedoelde hulpmiddelen verstrekt werden (Zie : Ulrix, op. cit., n° 115, blz. 68 en 69; Paul Lelercq, «Loi du 6 avril 1908 sur la recherche de la paternité et de la maternité de l'enfant naturel», «Commentaire», 1908, n° 47, blz. XLII en tweede deel, n° 109), zijn wij de mening toegedaan dat, ondanks de geringe aard van de door appellant verleende hulp, deze nochtans kan worden beschouwd, zowel op zich zelf als gelet op de tamelijk kort opeenvolgende tijdstippen waarop deze hulp verstrekt werd, als de werkelijke steunverlening door de wet bedoeld, wijl bovendien de overweging van de rechtbank beslist kan worden bijgetreden, waar zij oordeelt dat de bijstand aan geïntimeerde om zich winterklederen aan te schaffen, nadat reeds steun gegeven werd voor haar kind, dient te worden aangezien als zijnde gedaan uit bezorgdheid voor hetzelfde kind, voor wiens onderhoud de moeder des te beter zal kunnen instaan, wanneer in haar persoonlijke behoeften voorzien wordt.

2. Wat het tweede bezwaar van appellant betreft.

Alhoewel kan worden vastgesteld dat de enige getuige van het door de rechtbank gelaste verhoor niet bijzonder nauwkeurig is bij het bepalen van het tijdstip waarop hierboven bedoelde hulpmiddelen verstrekt werden, blijkt niettemin uit deze getuigenis, waarvan men zich te vergeefs mag afvragen waarom ze niet betrouwbaar zou zijn, te mogen weerhouden worden dat de eerste hulp verleend werd toen het kind reeds kon lopen, en meer bepaald kort vóór de datum waarop het kind de leeftijd van twee jaar bereikte, dus kort vóór 27 maart 1950, denkelijk «in het vóórjaar», zo verklaart de getuige.

Men mag dan ook aanvaarden dat deze eerste hulp in verband met de uitbetaling van de geneeskundige onkosten wegens de verzorging van het kind, dat zopas een longontsteking had doorgemaakt, wel degelijk geschied ten vroegste einde januari of begin februari 1950, zoniet in maart, zodat deze eerste hulpverschaffing reeds doorging minder dan drie jaar vóór de datum van het indienen van het inleidend verzoekschrift.

Wat verder de tweede hulpverlening betreft, dient op grond van zelfde getuigenis, deze daad in elk geval nog later in de tijd te worden bepaald, doch denkelijk gedurende hetzelfde jaar 1950, zodat deze hulp, de laatste in datum sedert dewelke de vervalltermijn van de rechtsoverdracht aanvang genomen heeft, in elk geval doorgedaan is minder dan drie jaar vóór de datum van het instellen van de oorspronkelijke eis.

Besluit : Op grond van de hierboven samengevatte beschouwingen, zijn wij derhalve de mening toegedaan dat de rechtbank terecht het door appellant ingeroepen rechtsverval heeft afgewezen, en de oorspronkelijke vordering ontvankelijk heeft verklaard. Wij besluiten dan ook tot de afwijzing van het beroep als zijnde niet gegrond, en tot de verwijzing van partijen naar de eerste rechter, met het oog op het houden van de door de rechtbank bevolen getuigenverhooren.

(w.g.) J. Matthijs.

Arrest

Gezien de stukken, o.m. de grosse van het bestreden vonnis, op 19 november 1954 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en regelmatig ingesteld werd;

Overwegende dat geen ernstige redenen bestaan om

de getuige V. H., de enige die in uitvoering van het tussenvonniss d.d. 21 mei 1954 verhoord werd, van partijdigheid of onrechtzinnigheid te beschuldigen;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig beslist heeft dat de twee stortingen, waarvan sprake in de verklaring van voornoemde getuige, daden van hulpverlening uitmaken in de zin van artikel 340 e van het B.W.; dat immers allebeide aan het kind ten goede zijn gekomen, vermits de ene bestemd was tot de betaling van geneeskundige zorgen, die het toegediend geweest waren, terwijl de andere dienen moest voor de aankoop van winterklederen ten behoeve van de geïntimeerde zelf, wat voor noodzakelijk gevolg had haar moederlijke plichten in evenredigheid te verlichten;

Overwegende dat de eerste storting, welke kort vóór de verjaardag van het kind, zijnde dd. 27 maart, gedaan werd, ten vroegste in de maand februari 1950 kan gesitueerd worden; dat de datum van de daarop volgende storting niet nader kan bepaald worden, doch waarschijnlijk in de herfst van hetzelfde jaar plaats heeft gehad;

Overwegende dat het request tot de Voorzitter der Rechtbank, waardoor de onderhavige procedure ingeleid werd (De Page, I, 2^e dr., n° 1215), dagtekent van 23 januari 1953; dat het dus alleszins binnen de drie jaar na hogerbedoelde stortingen neergelegd werd;

Overwegende dat de geïntimeerde geenszins ertoe gehouden is een hele reeks van soortgelijke daden aan te halen en niets anders hoeft te bewijzen dan dat de appellant haar voor het laatst minder dan drie jaar te voren hulp verleend heeft;

Overwegende derhalve dat de eerste rechter terecht heeft aangenomen dat de vordering binnen de wettelijke termijn ingesteld werd en mitsdien in dit opzicht ontvankelijk is;

Overwegende voorts dat het getuigenbewijs, dat met het oog op de beslechting van de exceptio plurium bevolen werd, gerechtvaardigd is;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

Gehoord de heer Advocaat-Generaal Matthijs in zijn eensluidend advies;

Alle andere conclusies van de hand wijzende,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk, doch ongegrond;

Dientengevolge bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen en verwijst appellant in de kosten van deze aanleg;

Zendt de zaak naar de eerste rechter terug, voor verdere behandeling.

Vlaamse Juristen,
abonneert U
op het
Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 1 februari 1956.

Voorzitter : M. Vanparijs.

Raadsheren : M.M. Santenaire en Buysse.

Advocaat-Generaal : M. Ely.

Advocaten : Mrs Dutordoir en Van Hille.

Gehuwde vrouw. — Onbekwaamheid om zich in een strafproces burgerlijke partij te stellen. — Evocatie van de strafzaak door het Hof.

Een gehuwde vrouw is onbekwaam zich burgerlijke partij te stellen in een strafprocedure zonder machtiging van haar echtgenoot, tenzij zij bewijst dat zij overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 223a, b, c, B.W. regelmatig gemachtigd is tot het afzonderlijk drijven van handel, of dat haar echtgenoot afwezig of ontzet is of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven, of zij zich beroepen kan op de bepalingen van artikel 216, 3° B.W.

Waar het bestreden vonnis nopens de ontvankelijkheid van de burgerlijke vordering tenietgedaan wordt en de zaak anderdeels volledig werd onderzocht, behoort het Hof de zaak tot zich te trekken en ten gronde te beslissen.

O.M. en De Veirman b.p. t/ Coquerale.

Overwegende dat verdachte tijdig en regelmatig beroep aantekende tegen het ter zake verleend tussenvonniss, waarbij de burgerlijke vordering vanwege De Veirman Maria ontvankelijk verklaard werd;

Overwegende dat De Veirman Maria een gehuwde vrouw is en niet gemachtigd werd door haar echtgenoot in verband met haar huidige burgerlijke vordering;

Overwegende dat, zover zou blijken dat zij een afzonderlijke handel uitbaat, zij in gebreke blijft te bewijzen dat zij tot het drijven van die handel regelmatig gemachtigd werd overeenkomstig de bepalingen van artikelen 223a, b, c van het Burgerlijk Wetboek;

Dat niets aanwijst dat haar echtgenoot afwezig of ontzet zou zijn of in de onmogelijkheid zijn wil te laten kennen;

Dat zij zich aldus evenmin beroepen kan op de bepalingen van artikel 216, 3° van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat derhalve de burgerlijke vordering vanwege De Veirman Maria niet ontvankelijk is;

Overwegende dat, waar het aangevochten vonnis nopens de ontvankelijkheid van de burgerlijke vordering teniet gedaan wordt en de zaak anderzijds volledig werd onderzocht, het behoort dat het Hof de zaak tot zich trekt om ten gronde te beslissen (Verbreking, 30 juni 1913, Pas. blz. 354);

Dat echter vooraf verdachte de gelegenheid dient gegund zijn verdediging ten gronde voor te dragen;

Om deze redenen,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, artikelen 211 en 215 van het Wetboek van Strafvordering, alle wetbepalingen door de Voorzitter ter terechtzitting aangeduid.

Het Hof,

Recht doende op tegenspraak :

Verklaart verdachte ontvankelijk in het beroep.

Doet het aangevochten vonnis te niet en opnieuw wijzend :

Verklaart de burgerlijke vordering vanwege De Veirman Maria niet ontvankelijk en verwijst haar tot de kosten op haar vordering in de twee instanties.

Trekt de zaak zelf, zover vervolgd tegen verdachte, tot zich.

En vooraleer ten gronde te beslissen, stelt de behandeling van de zaak uit op niet nader bepaalde datum.

Reserveert de kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 18 mei 1956.

Vooritter : M. Bossijns.

Rechters : M.M. Tilkin en Massa.

Advocaten : Mrs R. Posenaeer en Verschuieren.

Rijksmaatschappelijke Zekerheid. — Verbintenissen van een rechtspersoonlijkheid bezittende beroepsvereniging. — Het onderwijzend personeel van het erkend technisch onderwijs is niet onderworpen aan de wettelijke bepalingen op maatschappelijke zekerheid.

De voorzitter en de adjunct-directeur van een rechtspersoonlijkheid bezittende beroepsvereniging zijn niet persoonlijk gebonden door de verbintenissen, die zij in hun hoedanigheid namens de vereniging hebben aangegaan; een ter zake van die verbintenissen tegen hen ingestelde vordering is derhalve niet ontvankelijk.

Luidens artikel 2 van het Wetsbesluit van 28 december 1944 zijn slechts bijdragen voor de leden van het onderwijzend personeel van het erkend technisch onderwijs verschuldigd, wanneer een dienstcontract bestaat of in de bijzondere gevallen, opgesomd in § 2 van dit artikel.

Tussen een technische school en haar leraren kan geen dienstcontract bestaan. Het voornaamste kenmerk van een dienstcontract is de band van boven- en ondergeschiktheid tussen aansteller en aangestelde. Een dergelijke band bestaat niet tussen een technische school en haar leraren. De stof betreffende de maatschappelijke zekerheid is van openbare orde, zodat een bekentenis te dezer zake niet in aanmerking komt.

Het onderwijzend personeel van het erkend technisch onderwijs is derhalve niet onderworpen aan de wettelijke bepalingen op de maatschappelijke zekerheid.

Belgische kamer der rekenplichtigen e.a. t/ R.M.Z.

Gezien de stukken van het geding o.m. :

1° het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, verleend door de heer Vrederechter van het tweede kanton der stad Antwerpen, in datum van 23 september 1954;

.....

Overwegende dat het beroep en het incidenteel beroep, ingesteld bij besluiten, tijdig en in regelmatige vorm werden ingesteld;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van de R.M.Z. er toe strekt om van appellanten betaling te bekomen van 32.783 fr. betreffende bijdragen en aanhefven voor het vierde kwartaal 1950 tot en met het eerste kwartaal 1953, met recht van voorbehoud op latere kwartalen, het alles met de verwijlrenten aan 12 % vanaf de datum van sluiting van het rekening-

uittreksel nl. 22 oktober 1953, en de kosten van het geding;

Overwegende dat het vonnis a quo na recht gedaan te hebben op de aanspraken van huidige geïntimeerde met aftrek van de door hem in mindering gebrachte som, huidige appellante sub 1° veroordeelde tot de gevorderde som (30.215 fr.) en geïntimeerde voor het overige van zijn aanspraken lastens appellanten sub 2° a en b afwees;

Dat de eerste rechter zijn zienswijze grondde op de bedenking :

1° *Nopens de eis gericht tegen appellanten sub 2° a en b;*

Dat deze niet persoonlijk gehouden zijn tot de verbintenissen die ze in hun hoedanigheid van Voorzitter en adjunct-directeur van appellante sub 1° op zich genomen hebben;

2° *Nopens de hoofdvordering lastens huidige appellante sub 1°;*

Dat de onderworpenheid van deze laatste af te leiden is uit het bestaan van :

a) een dienstcontract tussen haar en haar leraars; dat de wettelijke uitzonderingsbepalingen niet op deze laatste toepasselijk zijn;

b) volledige subsidiëring door het Ministerie van Openbaar Onderwijs, met het gevolg dat deze leraars het statuut van het erkend Technisch Onderwijs ingericht door de Wet van 29 juli 1953 eigen is;

c) identieke voorwaarden en omstandigheden van benoeming, op pensioenstelling e.d. met andere categoriën van onderworpenen;

A. *Wat betreft het incidenteel beroep :*

Overwegende dat geïntimeerde — incidentele appellant — de veroordeling vordert van hoofdappellanten sub 2° a en b in persoonlijke naam en solidairlijk met hoofdappellante sub 1°;

Dat deze laatste de rechtspersoonlijkheid bezit als erkende beroepsvereniging; dat appellanten sub 2° a en b, respektievelijk gedagvaard als voorzitter en adjunct-bestuurder der « Belgische Kamer der Rekenplichtigen, Middelbare en Hogere Handelsavondschool » niet in eigen naam betrokken kunnen zijn in onderhavig geding;

Overwegende dan ook dat incidentele appellant te vergeefs de ondertekening door hogergenoemden van de aangifteformulieren als de rechtshandeling wil voorstellen, die hen tegenover hem zou verbinden, in eigen naam, zodat de eerste Rechter volkomen terecht oordeelde en tot de onontvankelijkheid van de eis besloot in zoverre deze gericht is tegen appellanten sub 2° a en b;

B. *Wat betreft het hoofdberoep :*

Overwegende dat appellanten hun niet-onderworpenheid aan de beschikkingen der wetgeving in zake Rijksmaatschappelijke Zekerheid, als leden van het erkend Technisch Onderwijs, opwerpen;

Overwegende dat luidens artikel 2 der Besluitwet van 28 december 1944 dat deze stof regelt, er slechts bijdragen verschuldigd zijn, wanneer er een dienstcontract bestaat of in de bijzondere gevallen, opgesomd in § 2 van dit artikel;

Overwegende dat het vaststaat dat deze stof vooralsnog door geen enkel Koninklijk Besluit werd beheerd, en een ministeriële omzendbrief uitgaande van het Ministerie van Onderwijs dd. 8 februari 1946 deze schikkingen behandelend, in geen geval de bindende

kracht noch de rechtsgeldigheid kan bezitten van een Koninklijk Besluit, laat staan dit zou kunnen vervangen;

Dat derhalve nog enkel dient nagegaan of er een dienstcontract kan bestaan tussen een technische school en haar leraars, of deze bedienden zijn van hun aanstellers;

Overwegende dat het bediendencontract als voornaamste attribuut kent de band van boven- en ondergeschiktheid tussen aansteller en aangestelde;

Dat, gelet voornamelijk op de morele zending en opdracht van een leraar, dergelijke band in de uitoefening van zijn taak van onderricht en opvoeding, ondenkbaar is;

dat zijn taak niet alleen bestaat in de materiële mededeling aan zijn leerlingen van een zekere som kennis en vooral in de vorming hunner persoonlijkheid;

dat aan ieder onderwijs, hoe experimenteel ook, wil het degelijk doorgevoerd worden, een humanistische inslag ten gronde ligt; dat om dit onderwijs tot normale bloei te doen komen, de leraar met volledige overgave zijner eigen persoonlijkheid te werk gaat en ten deze gezag, leiding en toezicht van bovengeschieden zijn sociale rol zouden dwarsbomen;

Dat weliswaar de taak van leraar binnen uitwendige grenzen omlind naar programma, uurrooster en plaats, deze beperkingen slaan op de omvang van de te leveren prestatie, zonder nochtans op welke wijze ook perken te stellen aan de wijze waarop dit onderricht geschiedt;

Dat aldus beschouwd de leraar veeleer in medewerking met het schoolhoofd de grondige vakkundige vorming zijner leerlingen nastreeft meteen niet alleen — zoals de bediende — het vervullen der onmiddellijke dagtaak beogend, doch ook zijn verplichtingen tegenover zijn leerlingen op het huidige ogenblik en in het vooruitzicht hunner inschakeling in het maatschappelijk proces;

Overwegende dat waar de band van ondergeschiktheid een daadwerkelijke belemmering in de uitoefening van het ambt van leraar zou zijn in genen dele ter zake van een dienstcontract kan gewaagd, maar wel van een «contract sui generis», waarop het regiem der Maatschappelijke Zekerheid niet van toepassing is;

Overwegende dat daarenboven niet kan betwist worden dat het onderwijzend personeel van het Technisch Onderwijs van een bijzonder statuut geniet dat op de meest essentiële punten afwijkt van de beschikkingen der Wet op het bediendencontract als daar zijn: recrutering, proeftijd, ziekteverlof, ter beschikkingstelling, sancties, stabiliteit van het ambt e.d.;

Overwegende dat geïntimeerde verder de door appellante gestelde betaling van 2.568 fr. ten titel van bijdragen voor het vierde kwartaal 1952 voorstelt als een expliciete erkenning door appellante van haar onderworpenheid; dat appellante voorhoudt dat dit bedrag bij vergissing — dwaling in feite — gestort werd en haar rechten uit dien hoofde voorbehoudt;

Overwegende dat geïntimeerde te vergeefs uit deze houding afleidt dat appellante bij de betaling van een bepaald betwist bedrag stilzwijgend de onderworpenheid aan geïntimeerde zou hebben aanvaard;

Overwegende dat de staf betreffende de maatschappelijke zekerheid van openbare orde is zodat de bekentenis niet in aanmerking komt, en geïntimeerde evenmin de eigen getekende aangifte-formulieren van appellante als een schuldbekentenis kan doen doorgaan, daar deze slechts de blote bevestiging zijn van navorsingen door betrokkene gedaan, waarvan het absoluut karakter geenszins vaststaat en de mogelijk-

heid ener feitelijke dwaling niet uitgesloten is; dat trouwens de aard van deze rechtsnorm op soevereine wijze door de Rechtbank wordt bepaald en verklaard (Verbreking 23 juni 1887, Pas. 87, I, 322) (Verbreking Fr. 17 mei 1909);

Overwegende dat de betrokken partijen niet door hun verklaringen, wilsuitingen of bekentenissen de toepassing van deze Wetgeving op hun geval vermogen uit te lokken of uit te sluiten; dat de Rechtbank zich desaangaande enkel en alleen laat leiden door de objectieve ontleding van de onderlinge juridische toestand van partijen (Beroep Werkrechtssraad Luik, Kamer der Bedienden, 30 juni 1951; J.T. 1952, blz. 26; Arbeidsgerecht Beroep Antwerpen, 9 maart 1953, R.W. 1953-1954, kol. 628);

Overwegende uiteindelijk dat de beschouwingen die partijen wijden aan artikel 2 der Wet van 18 juni 1930 op het bediendenpensioen en aan artikel 7 der Wet van 30 januari 1954 tot regeling der pensioenen der leden van het personeel van de privaatinrichtingen voor technisch onderwijs terzake niet dienend zijn, vermits appellante bij ontstentenis van bediendencontract met haar lesgivers aan de bepalingen van de Besluitwet van 28 december 1944 niet blijkt onderworpen te zijn; dat voor zoveel nodig, alleen de stelling van appellante kan bijgetreden worden, die voorhoudt dat, bij afwezigheid van een bediendencontract alleen een Koninklijk Besluit de Wet op de Maatschappelijke Zekerheid toepaselijk kan maken op het onderwijzend personeel van het erkend technisch onderwijs (artikel 2, § 2 Besluitwet van 28 december 1944); dat de ministeriële omzendbrief van 8 februari 1946 niet een Koninklijk Besluit kan vervangen en de Wet van 30 januari 1954 niet voor gevolg kan hebben op retroactieve wijze te verhelpen aan de ondoelmatigheid in rechte van de ministeriële omzendbrief van 8 februari 1946;

Overwegende dat de eerste rechter dan ook verkeerdelijk gewag maakt van de Wet van 29 juli 1953, betreffende het statuut van het technisch onderwijs, waar de betwiste bedragen slaan op kwartalen van vóór die tijd; dat appellante op grond van deze bedenkingen dan ook niet onder toepassing valt van de wetgeving op de Rijksmaatschappelijke Zekerheid, zodat appellante's beroep op degelijke gronden rust en haar beroep gegrond voorkomt;

Om deze redenen,

Rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;
Alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzende;

Na er over beraadslaagd te hebben;

Verklaart het beroep en het incidenteel beroep ontvankelijk;

Verklaart het hoofdberoep gegrond en het incidenteel beroep ongegrond;

Wijst derhalve geïntimeerde af van zijn incidenteel beroep;

Doet dienvolgens het vonnis a quo te niet wat betreft appellante sub 1° (De Belgische Kamer der Rekenplichtigen);

Verklaart de eis van geïntimeerde — oorspronkelijke aanlegger — ongegrond;

Wijst oorspronkelijke aanlegger — huidige geïntimeerde — er dienvolgens van af;

Veroordeelt geïntimeerde - appellant op incidenteel beroep - tot de kosten van beide instanties.

NOOT: Het vonnis van het Vrederecht te Antwerpen dd. 23 september 1954, waarvan beroep, is verschenen in het R.W. 1954-1955, 859.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

28 maart 1956.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechters : M.M. Rayet en Helleputte.

Advocaten : Mrs De Cooman en De Raeymaeker.

Kamerhuur door studenten te Leuven. — Stilzwijgende lastgeving van de ouders. — Overmacht in de zin van de artikelen 1722 en 1741 B. W.

Te Leuven is het gebruik dat studenten geacht worden krachtens stilzwijgende lastgeving van hun ouders kamers te huren.

Door de aangegane huurovereenkomst is niet het kind verbonden, doch uitsluitend de vader.

Door de academische overheid aan de student gegeven bevelen zijn ten opzichte van de kamerverhuurder in principe « res inter alios acta ».

Het in de artikelen 1722 en 1741 B. W. bedoelde tenietgaan van het verhuurde goed dient weliswaar te worden gelijkgesteld met de onmogelijkheid van dat goed te genieten; voor de toepasselijkheid van deze artikelen is echter vereist dat de overmacht het verhuurde goed zelf betreft en niet de huurder van dat goed.

Vinquier t/ Houalla en Derwa.

Gezien de processtukken en nl. het vonnis, in regelmatige uitgifte voorgelegd, op tegenspraak tussen partijen op 3 mei 1955 door de heer vrederechter van het tweede kanton Leuven uitgesproken op 27 september 1955 bestreden bij geboekt exploit van deurwaarder Davids;

Overwegende dat het beroep regelmatig voorkomt en tijdig werd ingediend; dat de ontvankelijkheid ervan trouwens niet betwist wordt;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis tot doel had appellanten hoofdelijk of minstens de ene bij gebreke aan de andere te horen veroordelen aan geïntimeerden 4.800 frank te betalen, d.i. de huurprijs van zes maanden betreffende een studentenkamer, die eerste appellante bij geïntimeerden gehuurd had en die zij in de loop van het contract, te weten in januari 1955, verlaten had;

Overwegende dat de eerste rechter op deze eis gedeeltelijk is ingegaan en appellanten heeft veroordeeld 2.100 frank te betalen; dat appellanten om hervorming van deze beslissing verzoeken en de afwijzing van de oorspronkelijke eis vorderen, wijl geïntimeerden bij incidenteel beroep om toekenning van deze eis in zijn geheel verzoeken.

Ontvankelijkheid van de vordering ten opzichte van beide appellanten :

Overwegende dat er in het Leuvense gebruiken bestaan volgens dewelke de studenten voor rekening van hun ouders die ze daartoe gelasten, kwartieren in huur nemen om zich te huisvesten, in de kost zijn in spijshuizen, de nodige inschrijvingen nemen aan de Universiteit, zich de vereiste boeken aanschaffen om de cursussen te kunnen volgen, enz.;

Overwegende dat de eerste rechter met reden aangenomen heeft dat deze handelingen verricht werden krachtens een stilzwijgende lastgeving door de ouders, volgens vaste en algemene gebruiken aan hun kinderen gegeven;

dat het blijkt dat eerste appellante, toen zij op

22 mei 1954 een huurovereenkomst aanging met geïntimeerden, voor rekening van haar vader handelde en aldus een verplichting uitvoerde die deze laatste voor het belang van zijn kind beslist had aan te gaan; dat eerste appellante, bij deze verhuuring in de perken is gebleven van de haar toevertrouwde lastgeving en dat zij derhalve haar vader alleen heeft verbonden (De Page, B. V, n° 440);

dat het dienvolgens blijkt dat de eerste rechter met reden de vordering tegen haar gericht niet ontvankelijk heeft verklaard.

Ten gronde :

Overwegende dat eerste appellante op 29 mei 1954 met tweede geïntimeerde een overeenkomst heeft gesloten waarbij bedongen werd dat zij bij haar een kamer in huur nam voor de prijs van 200 frank per maand, plus 15 frank voor electriciteit; dat het contract aanvang zou nemen op 1 oktober 1954 om op 31 juli 1955 te eindigen; dat ingeval van betwisting de rechtbanken van Leuven bevoegd zouden zijn;

Overwegende dat deze overeenkomst de wet der partijen uitmaakt; dat de verhoudingen die tussen eerste geïntimeerde en de Academische Overheid mocht bestaan en de onderrichtingen of bevelen die eerste geïntimeerde mocht ontvangen hebben vanwege deze overheid, ten aanzien van appellanten principieel een « res inter alios acta » uitmaken; dat geïntimeerden immers door de beslissingen van de Academische Overheid slechts zouden kunnen gebonden worden indien zij daarvoor een overeenkomst gesloten hadden of indien deze beslissingen hun door de wet waren opgelegd geworden; dat bij gebreke aan de ene en de andere voorwaarden deze beslissingen hun totaal vreemd blijven;

Overwegende dat appellanten beweren dat zij gerechtigd geweest zijn aan de huurovereenkomst dd. 29 mei 1954 een einde te stellen; dat zij desaan gaande laten gelden dat geïntimeerden aan hun verplichtingen te kort zijn gekomen en het contract niet uitvoerden zoals overeen gekomen was, namelijk : zij brachten niet in de kamer de kasten die zij beloofd hadden, zij kuisden de kamers haast niet; kamers, lakens en kledingstukken van eerste appellanten werden door andere personen gebruikt; geïntimeerden maakten samen ruzie; de houding en de uitlatingen van tweede geïntimeerde tegenover eerste appellante en de drie meisjes die samen met haar kamers hadden gehuurd, was derwijze laakbaar dat de Academische Overheid, daarvan op de hoogte gesteld, aan alle vier meisjes oplegde het kwartier dadelijk op te zeggen en te verlaten;

Overwegende dat deze laatste bevestiging reeds bewezen wordt door een schrijven de dato 8 maart 1955, afgeleverd door het Cabinet van de Onder-Rector van de Universiteit; dat hieruit echter slechts blijkt dat de Academische overheid een dergelijke beslissing heeft getroffen; dat het uit dit attest ten genoegen van recht immers niet kan uitgemaakt worden dat de feiten, waarop deze beslissing steunde, nl. deze die door appellanten worden aangehaald, bewezen waren;

Overwegende immers dat de Academische Overheid niet over de nodige middelen beschikte om de gegrondheid van de beweringen van eerste appellante te onderzoeken; dat haar beslissing wellicht trouwens op grond van deze loutere beweringen getroffen werd, daar het zelfs niet met zekerheid blijkt dat geïntimeerden door de Onder-Rector ooit werden uitgenodigd of onderhoord; dat het oogpunt van deze laatste, die voor de materiële en zedelijke belangen van de studenten

zorgt, trouwens helemaal verschilt van dit dat door de rechtbank dient aangenomen, deze laatste verbonden zijnde door de bij het Burgerlijk Wetboek vermelde middelen van bewijzen;

Overwegende dat appellanten verder om toelating verzoeken tot bewijs bij alle rechtsmiddelen van hun beweringen; dat dit bewijs echter niet ontvankelijk is krachtens artikel 1341 van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de verplichting die appellanten beweren door geïntimeerden bij het sluiten van het contract te zijn aangegaan en die in de huurovereenkomst niet vermeld staan;

Overwegende dat de andere feiten die appellanten wensen te bewijzen te onbepaald zijn om toegelaten te worden en om het voorwerp te kunnen uitmaken van een eventueel tegenbewijs; dat appellanten immers, die deze feiten vermelden onder vorm van een verhaal, geen enkele omstandigheid van tijd aanstippen, en nalaten hun verwijten derwijze te bepalen dat geïntimeerden in kennis zouden kunnen gesteld worden van het bepaald punt waarop zij allusie maken; dat namelijk in stede van te bepalen wanneer, hoe en in welke omstandigheden tweede appellante een niet aan te nemen houding heeft gehad tegenover eerste geïntimeerde, appellanten zich ertoe beperken van «laakbare houding en uitlatingen» gewag te maken, derwijze dat de rechtbank niet weet of deze houding, zelfs bewezen, het verlaten van de gehuurde kamer zou gewettigd hebben;

Overwegende dat het getuigenbewijs, aldus voorgesteld, derhalve dient verworpen.

Overwegende dat appellanten eindelijk de «overmacht» inroepen, d.i. de verplichting waarin zij zich bevonden ingevolge de tussenkomst van de Academische Overheid, de verhuurde kamer te verlaten en aldus aan het gesloten contract voorbarig een einde te stellen;

Overwegende dat het echter niet bewezen wordt dat de tussenkomst van de Onder-Rector en de «richtlijn» die aan eerste appellante gegeven werd, voor deze de «verplichting» heeft medegebracht haar appartement te verlaten; dat het uit het attest dd. 8 maart 1955 door deze Academische Overheid afgegeven immers niet blijkt dat er haar het «bevel» gegeven werd zich aldus te gedragen;

Maar overwegende dat zelfs ingeval het bewezen was dat eerste appellante moreel verplicht is geworden een ander studentenkwartier te gaan betrekken en dat zij derhalve werkelijk ingevolge een overmacht een einde heeft moeten stellen aan de huur, deze overmacht slechts tegenover eerste appellante zou gelden en dat er met een eensluidende rechtsleer en rechtspraak zou dienen aangenomen dat de artikelen 1722 en 1741 van het B.W. die door appellanten worden ingeroepen, niet toepasselijk zijn; dat weliswaar met het te niet gaan van het verhuurd goed, bij voormelde artikelen voorzien, dient gelijkgesteld de onmogelijkheid van dat goed te genieten; dat het echter vereist wordt voor de toepassing van deze artikelen, dat de overmacht het verhuurd goed zelf zou betreffen en niet, zoals in onderhavig geval, de huurder van dat goed (Laurent, B. 25, n° 409 en 415; Beltjens, Encycl. Dr. Belge, B. V, art. 1722, blz. 388, n° 34; Brussel, 6 november 1915, Pas. II, 1; Veurne, 18 maart 1921, Pas. III, 65; Luik, 2 maart 1916, Pas. 1902, III, 60; Gent, 28 augustus 1915, Pas. III, 116);

dat het derhalve blijkt dat appellanten in alle geval niet zouden gerechtigd zijn de overmacht in hun voordeel in te roepen;

Overwegende dat geïntimeerden thans gerechtigd

zijn betaling te vorderen van zes maand vervallen huur, d.i. de maanden juni en juli, benevens de vier maanden die door de eerste rechter in aanmerking genomen werden;

Overwegende dat de eerste rechter, met reden, voor de motieven in het vonnis «a quo» vermeld, rekening heeft gehouden met de zuivere winst die geïntimeerde uit de verhuring van de kamer aan eerste appellante zou getrokken hebben en dat hij deze zuivere winst billijk op 525 frank heeft geschat;

dat bij toepassing van dezelfde verhouding er thans aan geïntimeerden een aanvullend bedrag van 1.050 frank toekomt met de gerechtelijke intresten sinds de datum van hun aanvraag, dewelke bij gebreke aan dagtekening van hun besluiten op 8 februari 1956 dient vastgesteld.

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende,

Ontvangt het beroep doch verklaart het ongegrond en wijst het af;

Bevestigt het bestreden vonnis in zijn geheel;

Rechtdoende op de aanvullende eis van beroepen, veroordeelt tweede appellant aan geïntimeerde de som te betalen van 1.050 frank met de gerechtelijke intresten sinds de 8e februari 1956.

Verwijst tweede appellant in de 4/5 en geïntimeerden in 1/5 der beroepskosten.

CORRECTONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

10e Kamer. — 24 maart 1955.

Voorzitter : M. Roevens.

Rechters : M.M. Verhoeven en Massa.

O.M. : M. Caron.

Advocaten Mrs Bastaens, Van Orshaegen, Colaes en Dillen.

Beroepsgeheim. — Geneeskundige bescheiden.

De geneeskundige bescheiden van alle aard, inbegrepen ziekenhuisbescheiden en dergelijke, die in principe en normaal onder het beroepsgeheim vallen, doen dit niet meer, wanneer zij niet de uitoefening van het beroep aanbelangen, maar misdadigheid zouden dekken.

Bijgevolg is het bij uitzondering aan het gerecht toegelaten dergelijke dokumenten in beslag te nemen en te onderzoeken, wanneer zij in betrekking staan met wanbedrijven, die door een geneesheer zelf gepleegd zijn.

O.M. t/ C. en cs.

.....
Overwegende dat beticht H. de ontvankelijkheid van de openbare vordering betwist daar deze vordering gesteund zou zijn op de inhoud van een wederrechtelijk in beslag genomen fiche; dat zulks een machtsoverschrijding uitmaken zou welke de nietigheid van de verdere procedure en de onontvankelijkheid der publieke vordering ten gevolge moet hebben;

Overwegende dat de geneeskundige bescheiden van alle aard, inbegrepen gasthuisbescheiden en dergelijke, welke in principe en normaal door het beroepsgeheim gedekt zijn, dit niet meer zijn, wanneer zij «niet de uit-

oefening van het beroep aanbelangen maar misdadigheid zouden dekken » (arrest van het Hof van Beroep te Brussel, Kamer van Inbeschuldigingsteelling, dd. 22 april 1954, in zake Dr R., niet gepubliceerd);

Dat bijgevolg het gerecht uitzonderlijk toegelaten wordt « dergelijke documenten in beslag te nemen en te onderzoeken, namelijk wanneer zij in betrekking staan met wanbedrijven die door een geneesheer zelf gepleegd worden » (arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 20 maart 1954, R.W. 11-4-54) op voorwaarde dat deze bescheiden in verband zouden te brengen zijn met een geheel van elementen en gegevens reeds voorafgaandelijk tegen de betrokken geneesheer door het onderzoek aan het licht gebracht;

Overwegende dat de in casu door Dokter P. behandelde vrouwen slechts ter zake betrokken werden omdat het gerechtelijk onderzoek « in rem » geschiedt; dat de heer Onderzoeksrechter, wettelijk en regelmatig gelast met een onderzoek lastens P. gerechtigd was, zonder het beroepsgeheim te schenden, alle geneeskundige en gasthuisbescheiden in beslag te nemen en te gebruiken, welke in verband konden gesteld worden met de bestaande aanwijzingen van misdrijven door P. gepleegd;

Overwegende dat de beschouwing dat in huidige rechtspleging Dr. P. niet meer beticht is, ten gevolge van het bevel van niet-vervolgung te zijnen voordele door de Raadkamer verleend betreffende de hier vervolgde gevallen van vruchtafdrijving, in zake niet dienend is, vermits de niet-aansprakelijkheid van P. in deze gevallen slechts gebleken is uit het desbetreffend ingesteld onderzoek;

Overwegende dat derhalve met het Openbaar Ministerie terecht mag besloten worden dat alle verrichte onderzoeksplichten wettelijk en regelmatig zijn, zodat de openbare vordering rechtsgeldig en ontvankelijk is;

Overwegende dat om dezelfde redenen de openbare vordering eveneens geldig is ten overstaan van betichten B. (3e), J. (4e) en M. (5e);

Overwegende dat het vraagstuk van de gebeurlijke schending van het beroepsgeheim en van de geldigheid van de openbare vordering zich niet stelt voor wat betreft betichten Mc.C. (1e), K. (2e) en B. (7e).

.....

BURGERLIJKE RECHTBANK TE IEPER (zetelend in koophandelszaken)

8 februari 1956.

Voorzitter : M. Verfaillie.

Rechters : M.M. Talpe en Vernimmen.

Advocaten : Mrs. Lemahieu, Van den Castele en Vanaerden.

Koop en verkoop van een dier. — Dwaling omtrent de zelfstandigheid der zaak tegenover verhinderende dwaling en actio redhibitoria. — Verborgene gebreken.

Ben onderscheid dient te worden gemaakt tussen :

1) de verhinderende dwaling, waarbij de toestemming van partijen is uitgesloten en die het ontstaan van de overeenkomst belet;

2) de dwaling omtrent de zelfstandigheid der zaak, voorwerp der overeenkomst, waarin de wederzijdse toestemming van partijen bestaat, maar er een grond is om vernietiging te vorderen van de gegeven toestemming; deze dwaling heeft de vernietigbaarheid van de fictieve overeenkomst ten gevolge wegens wilsgebrek.

Indien de aktie tot koopvernietiging, steunend op artikel 1641 B.W., en de aktie tot nietigverklaring, steunend op artikel 1110 B.W., niet gelijktijdig kunnen worden ingesteld kan de koper, wiens actio redhibitoria is afgewezen, nochtans een vordering instellen tot nietigverklaring van de verkoop op grond van dwaling of bedrog.

De zelfstandigheid der zaak omvat ieder bestanddeel of wezenlijke hoedanigheid, die in de ogen van partijen determinerend was bij het aangaan van de overeenkomst.

De vrijwaring wegens koopvernietigende gebreken (artikel 1641 B.W.) heeft anderzijds betrekking op verborgen gebreken, die de gekochte zaak ongeschikt maken voor het gebruik, waartoe ze normaal bestemd is.

Bij de dwaling ligt het gebrek in de wil van de koper; bij verborgen gebreken tast het gebrek het voorwerp van de verkoop zelf aan.

Het ontbreken van een wezenlijke hoedanigheid, die de koper op het oog had, kan ook het objectief gebruik beïnvloeden, d.w.z. dat eenzelfde ziekte een koopvernietigend gebrek kan zijn en een oorzaak van dwaling, zodat dit geval tegelijk aanleiding kan geven tot de actio redhibitoria en tot de vordering op grond van dwaling; dan heeft de koper de keuze tussen de twee vorderingen.

Bulcke t/ Pattyn en Soenen.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat de koop-verkoop van de zwarte kalfvaars door eiser aangekocht van gedaagden, ten aanzien van beiden of ten aanzien van één hunner nietig is en onbestaande of in ieder geval vernietigd wordt op grond van dwaling;

Gedaagden of een hunner te horen veroordelen kwetsies dier bij verweerder af te halen binnen de 24 uren na de betekening van het tussen te komen vonnis, en zo gedaagden hieraan niet zouden voldoen, eiser te machtigen het dier te laten terugbrengen bij een der gedaagden op zijn kosten, opvorderbaar op vertoon van kwijtschrift;

Gedaagden of een van hen te horen veroordelen tot betaling der som van 1) 15.500 frank aankoopprijs van het dier; 2) 150 frank vervoerkosten; 3) 150 frank per dag tafelkosten vanaf 1 oktober 1955; 4) 1000 frank schadevergoeding voor winstderving 5) 5000 frank schadevergoeding voor besmetting van stal en dieren van eiser, deze sommen te verhogen met de gerechtelijke intresten en de gedingskosten;

Overwegende dat verweerder bij tegeneis een schadevergoeding vordert van 500 frank wegens tergend en roekeloos geding;

Overwegende dat eiser op 1 oktober 1955 op de vee-markt te Ieper een zware volle vaars heeft aangekocht van eerste verweerder;

Overwegende dat hij voorhoudt dat de vaars op 3 oktober 1955 een dood kalf heeft afgeworpen om reden dat het dier lijdt aan besmettelijk verwerpen; dat hij bij de aankoop dus in dwaling verkeerde daar de vaars de hoedanigheid miste die hij bijzonder op het oog had;

Overwegende dat tweede verweerder volgens eiser als tussenpersoon is opgetreden bij de aankoop;

Overwegende dat wat betreft het geding tegen tweede verweerder, eiser niet bewijst dat tweede verweerder in de verkooponderhandelingen is opgetreden als commissionaris in eigen naam voor rekening van een committant, in welk geval hij zou gehouden zijn

tegenover eiser; dat daartegen uit de beweringen van eiser zelf blijkt dat tweede verweerder enkel is opgetreden in naam en voor rekening van eerste verweerder;

Dat derhalve de aktie tegen tweede verweerder niet gegrond is;

I. Exceptio obscuri libelli :

Overwegende dat eerste verweerder de exceptio obscuri libelli opwerpt om reden dat eiser de nietigheid of de vernietiging vordert op grond van dwaling; dat de aktie in nietigheid en de aktie in koopvernietiging twee verschillende akties zijn die niet gelijktijdig kunnen worden ingesteld;

Overwegende dat eiser in zijn inleidende dagvaarding vordert te horen zeggen dat de koop-verkoop nietig en onbestaande is of in ieder geval vernietigd wordt op grond van dwaling;

Overwegende dat een onderscheid dient gemaakt tussen :

1) de verhinderende dwaling, waarbij de toestemming van partijen is uitgesloten en het ontstaan der overeenkomst belet,

2) de dwaling omtrent de zelfstandigheid der zaak, voorwerp der overeenkomst, waarin de wederzijdse toestemming van partijen bestaat, meer er een grond is om de vernietiging te vragen van de gegeven toestemming; deze dwaling heeft de vernietigbaarheid van de fictieve overeenkomst voor gevolg wegens wilsgebrek (artikel 1110 B.W.; Kluyskens : Verbintenissen, n° 21; De Page, IV, n° 48);

Overwegende dat er dienvolgens geen vergissing mogelijk is betreffende het voorwerp en de grond van de eis, nl. de nietigverklaring wegens de dwaling omtrent de hoedanigheden die de koper in het oog had (Rép. Prat. Dr. B., Exploit, n° 308);

Dat dienvolgens de opgeworpen exceptie niet gegrond is.

II. Exceptie van onbevoegdheid der rechtbank, zetelende in koophandelszaken :

Overwegende dat eerste verweerder voorhoudt dat op grond van het K.B. van 13 januari 1935, artikel 2, 7°, de vrederechter alleen bevoegd is kennis te nemen van de rechtsvorderingen tot nietigverklaring van de verkoop van dieren wegens koopvernietigende gebreken;

Overwegende dat de aktie van eiser niet steunt op artikel 1461 B.W. en de wet van 15 augustus 1885, maar wel op artikel 1110 B.W., d.w.z. de dwaling omtrent de zelfstandigheid der zaak;

Overwegende dat de vordering strekt tot nietigverklaring van een koopovereenkomst afgesloten tussen kooplieden — zodat deze rechtbank, zetelende in koophandelszaken, bevoegd is.

III. Exceptie van onontvankelijkheid :

Overwegende dat eerste verweerder aanvoert dat de huidige vordering van eiser niet ontvankelijk is om reden dat hij reeds in een vroeger geding de verbreking der overeenkomst gevraagd heeft en thans niet meer gerechtigd is de nietigheid van dezelfde overeenkomst te eisen;

Overwegende nochtans dat eiser opwerpt dat het geding ingeleid voor de rechtbank van koophandel te Kortrijk, geschrapt werd met instemming van eerste verweerder, die zulks niet betwist;

Overwegende dat de vordering ingeleid voor de heer

vrederechter te Veurne gevoerd werd tegen een persoon die vreemd is aan het huidig geding en eveneens geschrapt werd met akkoord van partijen in zake;

Dat in beide gevallen de gevatte rechtmacht geen kennis heeft genomen van het geschil;

Overwegende dat, indien de aktie tot koopvernietiging gesteund op artikel 1641 B.W. en de aktie tot nietigverklaring op grond van artikel 1110 B.W. niet gelijktijdig kunnen ingesteld worden, de koper wiens actio redhibitoria afgewezen werd nochtans een vordering tot nietigverklaring van de verkoop kan instellen om reden van dwaling of bedrog (Cass., 29 november 1939, Pas. 1939, I, 488; A.P.R., Koopvernietigende gebreken, n° 261);

Overwegende dat de vordering van eiser derhalve ontvankelijk is;

Ten gronde :

Overwegende dat eiser voorhoudt dat de halfvaars die hij op 1 oktober 1955 te Ieper van eerste verweerder heeft aangekocht, op 3 oktober 1955 een dood kalf heeft afgeworpen;

Overwegende dat blijkt uit het voorgebrachte attest van de inspecteur-veearts Dr. D'Helft, dat volgens het ontledingsbulletin van het rijksveeartsenijkundig laboratorium dd. 5 oktober 1955, de vaars aangetast is door Brucellose (besmettelijk verwerpen);

Overwegende dat eiser aanvoert dat de ziekte van het dier meebrengt dat het geen levende kalveren kan afwerpen en geen normale melkgifte heeft; dat de ziekte tevens uiterst besmettelijk is en gevaar oplevert voor de andere dieren;

Overwegende dat eiser beweert, dat de normale melkgifte en het ontvangen van levende kalveren hoedanigheden zijn die eiser op het oog had bij de aankoop van het dier — en dat de dwaling omtrent deze hoedanigheden een dwaling over de zelfstandigheid daartstellen;

Overwegende dat voorafgaandelijk dient te worden onderzocht of de door eiser ingeroepen « afwezigheid van hoedanigheden » voortspruitende uit de ziekte der vaars, een dwaling daarstellen in hoofde van eiser bij de aankoop van het dier, ofwel een verborgen gebrek is zoals door verweerder wordt beweerd;

Overwegende dat volgens artikel 1110 B.W. de dwaling slechts oorzaak is van de nietigheid van het contract indien zij de zelfstandigheid betreft van de zaak, voorwerp van de overeenkomst;

Overwegende dat de zelfstandigheid der zaak omvat ieder bestanddeel of wezenlijke hoedanigheid die in de ogen van partijen determinerend was bij het aangaan der overeenkomst (A.P.R., idem, 290; Rép. Prat., Contrat et convention, n° 217; Planiol et Ripert, T. VI, n° 183);

Overwegende dat anderzijds de vrijwaring wegens koopvernietigende gebreken (artikel 1641 B.W.) betrekking heeft op verborgen gebreken die de gekochte zaak ongeschikt maken voor het gebruik waartoe ze normaal bestemd is;

Overwegende dat bij de dwaling het gebrek ligt in de wil van de koper, en dat bij verborgen gebreken het gebrek het voorwerp van de verkoop zelf aantast (A.P.R., idem, 291);

Overwegende dat het ontbreken van een wezenlijke hoedanigheid die de koper op het oog had, ook het objectief gebruik kan beïnvloeden, d.w.z. dat een zelfde ziekte een koopvernietigend gebrek kan zijn en een oorzaak van dwaling, zodat dit geval tegelijk aanleiding kan geven tot de actio redhibitoria en tot de vordering wegens dwaling en dat alsdan de koper de

keus heeft tussen de twee vorderingen (Cass., 29 november 199, Pas. 1939, I, 492; A.P.R., idem, n° 292);

Overwegende dat indien de koper ter zake een volle vaars aankocht, hij dit dier aanschafte met de bestemming om het voort te houden en dus in het dier als wezenlijk bestanddeel zag dat het een levend kalf zou afwerpen en een normale melkgifte zou hebben;

Dat het dan ook niet kan betwist worden dat eiser kocht in dwaling omtrent de werkelijke hoedanigheid van het dier, vermits het zijn bedoeling was een normaal en gezonde vaars aan te kopen en geen dier dat hem niet ten volle het genot zou verstrekken dat hij ervan verwachtte, en daarenboven besmettelijk was voor andere dieren (P. B., Vente et échange d'animaux domestiques, n° 1087);

Overwegende dat eiser in zover de ingeroepen ziekte bewezen is, gekocht heeft in dwaling omtrent de zelfstandigheid van het voorwerp der overeenkomst, en de verkoop derhalve nietig is;

Overwegende nochtans dat eerste verweerder ontkent dat het door hem verkochte dier een bepaalde ziekte had; dat dienvolgens eiser moet bewijzen dat de kwestieuze vaars bij de aankoop op 1 oktober 1955 aangetast was door Brucellose;

Om deze redenen,

de Rechtbank, zetelende in koophandelszaken, alle verdere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende als ongegrond,

rechtdoende op tegenspraak, gelet op artikelen 2, 30, 34, 35, 36, 37, 40, 41 en 68 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken,

verklaart de vordering van tweede verweerder ontvankelijk doch ongegrond en veroordeelt eiser in de kosten in hoofde van tweede verweerder gedaan;

Verklaart de vordering van eiser en de tegeneis van eerste verweerder ontvankelijk, doch alvorens dienaangaande ten gronde te beslissen, laat eiser toe te bewijzen door alle rechtsmiddelen, getuigen inbegrepen: «dat de vaars zwart-blesse, aangekocht van eerste verweerder op 1 oktober 1955, bij de aankoop aangetast was door Brucellose (besmettelijk voorwerpen); dat ze op 3 oktober 1955 een dood kalf heeft afgeworpen; en geen normale melkgifte heeft»;

Behoudt aan eerste verweerder het tegenbewijs voor door alle rechtsmiddelen.

Stelt aan om de getuigenverhoren te houden, de heer Vernimmen, rechter in deze Rechtbank;

Om daarna door partijen te worden besloten en door de Rechtbank te worden gevonnist zoals naar rechte. Kosten in opschorsing.

Verzendt de zaak naar de algemene rol.

POLITIËRECHTER TE PEER

19 april 1955.

Rechter: M. Roelandts.

Advocaten: Mrs. Derks, Van Coppenolle en Hubrechts.

Wegenverkeer. — Onvoorzienbare hindernis. — Verplichtingen van de weggebruiker bij mistig weer en bij gladheid van de weg, alsmede 's nachts.

Een onvoorzienbare hindernis is slechts aanwezig, wanneer overmacht kan worden ingeroepen. De vraag wanneer overmacht kan worden ingeroepen, is van feitelijke aard, zodat de rechter dit in elk geval moet uitmaken. Een geval van overmacht doet zich voor, zo dikwijls buiten de wil van de weg-

gebruiker een plotseling, onvoorzienbaar en niet te voorkomen feit gebeurt, ten gevolge waarvan de vrijheid van handelen, de toerekenbaarheid en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de wets-overtreder niet bestaan en bijgevolg geen misdrijf is begaan (art. 71 W. v. S.). Art. 26 van het verkeersreglement houdt voor de weggebruikers de verplichting in een resultaat te bereiken; de weggebruiker die in aanraking gekomen is met een hindernis, die hij gezien heeft of had moeten zien, zal zijn aansprakelijkheid slechts kunnen afweten, indien hij bewijst, dat hij de voorzorgen genomen heeft, welke een weggebruiker met normale voorzichtigheid behoorde te nemen om de hindernis te ontwijken, rekening houdend met alle omstandigheden.

Bij mistig weer moet de weggebruiker zodanig rijden, dat hij kan stoppen voor een zelfs onverlichte hindernis. Bij gladheid van de weg is de bestuurder van een motorrijtuig verplicht met een zeer matige snelheid te rijden.

Elk voorzichtig en aandachtig bestuurder moet zich er aan verwachten 's nachts op de weg hindernissen te ontmoeten, die niet verlicht zijn.

O. M. t/ Van Hollebeke en cs.

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken dat het ongeval zich op de volgende manier heeft voorgedaan:

«Dat op 24 januari 1955 om 7 u. 40, — bij volkomen duisternis en lichte mist, met een zichtbaarheid van 100 meter —, op de baan Leopoldsborg-Bree te Peer, welke zeer glad lag, het gespan van derde betichte aangereiden werd door het voertuig van eerste betichte, die een snelheid ontwikkelde van 40 à 45 Km. per uur; dat het gebleken is dat het gespan voorzien was van een wit licht van voor aan de linkerzijde en van een rood licht aan de achterzijde, dat, wellicht daar de batterij verzwakt was, niet goed meer zichtbaar was, hetgeen echter niet bewezen werd; dat er daarenboven twee goede reflectoren aan de achterzijde waren aangebracht;

Dat eerste betichte, die met zijn kruisingslichten reed, beweert geen rood achterlicht van het gespan gezien te hebben en dit voertuig genaderd te zijn tot op een afstand van ongeveer een vijftal meter alvorens hij dit zag;

Dat een paar minuten na dit eerste ongeval, het voertuig van tweede betichte, eveneens van kruisingslichten voorzien op de reeds langs de rijbaan liggende melkkruiken en tevens tegen het niet meer verlichte gespan is gereden, — het rode achterlicht van het gespan was immers na de eerste aanrijding op de grond gevallen —, dat na deze tweede schok het gespan enkele meters verder werd geworpen en nog een 25-tal kruiken op de baan vielen, — men houde rekening met het feit dat na de eerste aanrijding reeds een 15-tal kruiken ten gronde vielen;

Overwegende dat we slechts voor een onvoorzienbare hindernis staan, wanneer overmacht kan ingeroepen worden (Cas. 6 oktober 1952, Pas. 1953, I, 35), dat de vraag echter wanneer overmacht kan ingeroepen worden van feitelijke aard is (Cas. 3 dec. 1951, R.W. 23-3-1952, kol. 1223) zodat de rechter dit in elk geval moet uitmaken; dat echter een geval van overmacht zich voordoet telkens als zich, buiten de wil van de weggebruiker, een plots, onvoorzienbaar en niet te voorkomen feit voordoet (Cas. 30 maart 1953, Pas. 1953, I, 585) en dat dienvolgens de vrijheid van handelen, de toerekenbaarheid en de strafrechtelijke ver-

antwoordelijkheid in hoofde van de wetsovertreder niet bestaan en bijgevolg geen misdrijf begaan werd (art. 71 S.W.B.);

Overwegende dat art. 26 Verkeersreglement voor de weggebruikers de verplichting inhoudt een resultaat te bereiken; dat de weggebruiker, die in aanraking gekomen is met een hindernis die hij gezien heeft of zou moeten gezien hebben, zijn aansprakelijkheid slechts zal kunnen afwentelen, indien hij het bewijs levert dat hij de voorzorgen genomen heeft, welke een weggebruiker met normale voorzichtigheid zou genomen hebben om de hindernis te ontwijken, rekening houdend met zijn bekwaamheid tot sturen, met de staat van het voertuig, met de aard van de aangereden hindernis, met de toestand van de weg, met de zichtbaarheid evenals met de bijzonderheden en het al dan niet druk verkeer ter plaatse; dat eerste en tweede betichten zulk bewijs niet bijbrengen;

Overwegende daarenboven dat bij mistig weer de weggebruiker derwijze moet rijden dat hij kan stilstaan vóór een zelfs niet verlichte hindernis (Politie-rechtb. Hollogne-aux-Pierres, 20-7-1951, Bull. Ass. 1951, blz. 729); en dat 's nachts de snelheid van de automobilist moet geregeld worden niet alleen rekening houdend met de toestand van de baan maar ook met het verlichtend vermogen van zijn kruisings- of koplichten; dat de verplichting voor de automobilist in gegeven omstandigheden zijn kruisingslichten te gebruiken, — welke volgens art. 85, 10 van het oude Verkeersreglement een voldoende lichtvermogen moeten hebben om de rijbaan doelmatig te verlichten tot op een afstand die bij niet mistig weer niet minder mag bedragen dan 30 meter —, niet voor gevolg heeft dat hij niet meer verantwoordelijk zou zijn, zo hij een hindernis aanrijdt, maar hem integendeel verplicht trager te rijden zodat hij kan stilstaan voor een hindernis welke in zijn gezichtsveld komt;

Overwegende dat bij gladheid van de weg ingevolge de weersgesteldheid de bestuurder van een motorvoertuig verplicht is met een zeer matige snelheid te rijden (Vrederecht St.-Joost ten Node, 23-12-1952, R.W. 1953/54, Kol. 721); dat een snelheid van 35 Km. per uur bij mist en ijzel — zoals in casu — als overdreven dient beschouwd te worden (Corr. Rb. Dinant, 9-7-1946); dat eerste betichte, in casu, zelf erkent tegen 40 à 45 Km. per uur gereden te hebben, hetgeen dus, rekening houdend met de omstandigheden, een overdreven en gevaarlijke snelheid uitmaakt;

Overwegende dat uit al deze beschouwingen voortvloeit dat de feiten ten laste gelegd van eerste betichte bewezen zijn en misdrijven uitmaken voorzien bij art. 26 Verkeersreglement en art. 2 Wet 1-8-1899;

dat immers onder het regime van het nieuw verkeersreglement om billijkheidsredenen mag aangenomen worden dat de kruisingslichten een lichtvermogen moeten hebben om de rijbaan doelmatig te verlichten tot op een afstand van 30 meter; dat eerste betichte zelf toegeeft het gespan van derde betichte — voorzien van een rood achterlicht — dat misschien niet goed zichtbaar meer was —, en van twee goede reflectoren aan de achterzijde — genaderd te zijn tot op ongeveer een vijftal meter alvorens dit gezien te hebben; dat zulks bewijst dat aanrijder niet aandachtig reed of dat zijn kruisingslichten niet normaal functioneerden;

Overwegende dat het gespan van aangeredene — derde betichte — na de eerste aanrijding geen rood achterlicht meer had daar dit op de grond gevallen was; dat zulks niet kan aangezien worden als een onvoorzienbare hindernis voor tweede betichte, daar het feit van het ongeval zich voor hem niet « plots »

heeft voorgedaan; betichte veroorzaakte immers een paar minuten na het eerste ongeval de tweede aanrijding; dat bovendien elk voorzichtig en aandachtig bestuurder er zich aan verwachten moet 's nachts op de weg hindernissen te ontmoeten die niet verlicht zijn, en bijgevolg aan zijn voertuig een snelheid moet geven welke hem toelaat stil te staan wanneer een hindernis in zijn gezichtsveld komt; dat dit gezichtsveld 30 meter moest bedragen, daar hij met kruisingslichten reed;

Overwegende dat « l'imprévisibilité d'un obstacle heurté par le conducteur d'un véhicule n'exclut la culpabilité de ce conducteur du chef d'infraction à l'art. 42 (actuellement 26/1) Code de la Route que lorsqu'elle peut être assimilée à la force majeure (Cas. 6 octobre 1952, R.G.A.R. juin 1953, n° 5190); dat er in casu geen overmacht kan aangenomen worden zoals hierboven reeds bewezen werd;

Dat bovendien « la circulation ou le stationnement sur la voie publique de véhicules non éclairés est un danger grave pour les usagers; il est certain qu'en omettant de pourvoir leur véhicule de l'éclairage réglementaire, les usagers commettent une infraction aux dispositions du règlement général qui imposent cette obligation; mais cette circonstance n'exclut, ni la responsabilité civile, ni la responsabilité pénale des usagers qui ne parviennent pas à éviter l'obstacle constitué par les véhicules non éclairés (Le Code de la Route par P. Orianne n° 50, p. 14 et Jurisprudence Constante);

Overwegende dat het aan de hand van bovengenoemde feiten en beschouwingen ten genoegen van recht blijkt dat de feiten ten laste gelegd van tweede betichte als bewezen voorkomen; dat eveneens de staat van hervalling te zijnen opzichte bewezen is;

Overwegende dat het feit sub. litt. c) ten laste gelegd van derde betichte als niet bewezen voorkomt daar er wel een rood achterlicht voorhanden was, waarvan de onvoldoende verlichting niet bewezen is; dat hij verder niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor het feit sub. litt. a) daar het veeleer eerste betichte is die de oorzaak is geweest dat de kruiken op de weg lagen, die alzo het verkeer hinderden of onveilig maakten; dat bovendien het feit sub. litt. b) eveneens niet kan weerhouden worden daar derde betichte zich in een geval van overmacht bevond, vermits buiten zijn wil, een plots, onvoorzienbaar en niet te voorkomen feit — n.m.l. de beide aanrijdingen — zich heeft voorgedaan welk hem de nodige tijd niet heeft gelaten om de vereiste maatregelen te treffen o.a. door het gevaarsteken n° 14 der Bijlage I van het Verkeersreglement op 30 meter van zijn voertuig te plaatsen en alzo de veiligheid van het verkeer te verzekeren wanneer zijn lading op de openbare weg lag en niet kon weggeruimd worden;

Overwegende dat tweede betichte terecht aanvoert dat hij niet solidair met eerste betichte kan veroordeeld worden daar het in casu gaat over twee verschillende aanrijdingen; dat het echter materieel onmogelijk is met zekerheid vast te stellen welke schade eerste en tweede betichte aan het gespan van derde betichte respectievelijk hebben toegebracht, en deze « ex aequo et bono » zal dienen verdeeld te worden;

Dat echter uit al deze beschouwingen voldoende is gebleken dat enerzijds de eerste betichte de gehele schuld van de eerste aanrijding moet dragen, dat deze aanrijding echter blijkt niet de ergste te zijn geweest, dat anderzijds de tweede betichte aansprakelijk blijft voor de schade voortvloeiend uit zijn aanrijding, die blijkt de zwaarste te zijn geweest;

Overwegende dat voor het geval dat tweede betichte op zijn beurt schade aan zijn voertuig moest opgelopen hebben — quod non — deze het grootste deel der schade n.m.l. de $\frac{3}{4}$ van de eigenaar van het onverlichte voertuig, terecht zou mogen opvorderen; dat de aanrijder zelf voor zijn onoplettendheid of onvoorzichtigheid $\frac{1}{4}$ van zijn schade dient te dragen; dat zulke vordering, in casu, echter zou meegebracht hebben dat eerste betichte ook deze schade zou dienen te vergoeden in de plaats van derde betichte die niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor het niet verlicht zijn van zijn gespan, daar zijn rood achterlicht wederrechtelijk door eerste getichte van zijn gespan werd gereden;

Dat daaruit volgt dat tweede betichte ook voor $\frac{1}{4}$ aansprakelijk is voor de schade aangericht door de tweede aanrijding aan het onverlichte voertuig van derde betichte; dat de overige $\frac{3}{4}$ der schade aan het gespan ten laste blijven van zijn eigenaar; dat deze in casu geen schuld heeft in dit ongeval en bijgevolg zijn deel in de verantwoordelijkheid mag afwentelen op de schuldige n.m.l. eerste betichte;

Dat dienvolgens de aangerichte schade aan het gespan van derde betichte «ex aequo et bono» kan berekend worden op $\frac{1}{4}$ deel van de ganse schade voor de eerste aanrijding en op $\frac{3}{4}$ deel voor de tweede aanrijding; dat de verantwoordelijkheid van eerste betichte in de ganse aangerichte schade als volgt dient berekend: $\frac{1}{4} + (\frac{3}{4} \times \frac{3}{4}) = \frac{1}{4} + \frac{9}{16} = \frac{4}{16} + \frac{9}{16} = \frac{13}{16}$; dat het deel van de tweede betichte in de vergoeding voor de schade dienvolgens $\frac{3}{16}$ bedraagt;

BIBLIOGRAPHIE

A. De Smet en R. Tyberghein. — **Strafrechterlijke verantwoordelijkheid der agenten in overheidsdienst.** — Uitgeverij voor gemeente-administratie. — Heule (Kortrijk). — 91 p.

Het boekje dat door de Heren De Smet en Tyberghein wordt uitgegeven behoort tot het gebied van het strafrecht maar is evenzeer van belang voor het administratief recht. Schrijvers wijzen er in hun inleiding op hoe ons grondwettelijk stelsel voorziet dat alle voorafgaand verlot om vervolgingen in te stellen tegen ambtenaren wegens hun ambtsverrichtingen volledig werd uitgeschakeld. Nu komt het er op aan te weten in welke gevallen de verantwoordelijkheid van de ambtenaren zich voordoet. Deze verantwoordelijkheid kan zuiver tuchtrechtelijk zijn, zij kan van burgerrechtelijke aard zijn bij een actie tot herstel van schade berokkend door de fout van een ambtenaar, zij kan uiteindelijk ook strafrechtelijk zijn. De grondwet en menigvuldige wetten hebben ervoor gezorgd dat de rechten en vrijheden van de burgers beschermd worden door een uitgebreid stel sancties ten opzichte van onrechtmatige handelingen van agenten in openbare dienst.

Van dit stel sancties werd nog nooit een gezamenlijk overzicht gegeven. Dit nu hebben de schrijvers van dit boekje zich ten doel gesteld en zij zijn in dit opzet uitstekend geslaagd.

Eerst en vooral worden de waarborgen onderzocht die in de grondwet zelf liggen opgesloten en die daarna uitgewerkt werden in verschillende wetten, zoals de willekeurige aanhouding, de woonstschennis, de schending van het briefgeheim. Een tweede hoofdstuk

is gewijd aan valsheid in authentieke en openbare geschriften gepleegd door ambtenaren.

Uitvoerig worden in hoofdstuk 3 de misdrijven onderzocht tegen de openbare orde gepleegd door agenten in openbare dienst, zoals aanmatiging van macht, geweld tegen personen ter gelegenheid van de uitoefening der bediening, rechtsweigeren en allerlei wanordelijkheden in het beheer, zoals verduistering, knevelarij, omkoping. Ook worden onderzocht het plegen door ambtenaren van misdrijven welke zij moeten bestrijden, zoals de hulp bij het ontvluchten van gevangenen, de zegelverbreking. In een afzonderlijk hoofdstuk wordt het strafrechtelijk regime nagegaan dat toegepast wordt op de leveranciers.

Het laatste hoofdstuk van het werk behandelt het strafrechtelijk regime van de ministers en uiteindelijk de strafrechtelijke bevoegdheid van het Rekenhof.

Het is een voortreffelijk overzicht, waarin al het essentiële over dit zeer uitgebreid onderwerp wordt gezegd en dat aantoon op welke uitvoerige wijze de wetgever in ons land de persoonlijke rechten der burgers heeft beschermd tegen willekeur van de ambtenaren.

M. Paquet. — **Le Réviseur d'Entreprises.** — Brussel, F. Larcier. — 1957. — 114 p.

De taak die door de wetgever toebedeeld werd aan de revisoren der ondernemingen is, sedert het in voege komen der wet van 22 juli 1953 een nieuwigheid waarvan de praktijk de waarde zal dienen te bewijzen. Door de wet van 10 juli 1956 werden er wijzigingen gebracht ten einde zekere moeilijkheden welke de ervaring had aangewezen op te lossen; verschillende koninklijke besluiten werden dan verder genomen in uitvoering van deze wetgeving. Een overzichtelijk werk, waarin het statuut van de revisor der ondernemingen volledig zou onderzocht worden, diende geschreven te worden en Mr Marcel Taquet der balie van Brussel heeft thans deze leemte gevuld. Al wat het onderwerp betreft is hier volledig onderzocht: eerst een beknopte geschiedenis van het tot stand komen der wetgeving, en dan een volledig overzicht van het statuut der revisoren, de voorwaarden tot aanvaarding, de onverenigbaarheden en verder een uitvoerig overzicht van de rechten en verplichtingen der revisoren bij het vervullen van hun taak; het beroepsgeheim en de verantwoordelijkheid.

De auteur wijdt verder zijn aandacht aan de beroepstucht en de stage.

In een tweede titel wordt gehandeld over het Instituut der revisoren en in een laatste hoofdstuk worden de overgangsbepalingen onderzocht.

Het werkje van de Heer Taquet onderscheidt zich door een zeer vlotte schrijfstijl die de lectuur ervan zeer aangenaam maakt; het is verder gekenmerkt door grote volledigheid, zodat geen enkel vraagstuk, dat zich stelt in verband met de activiteit der revisoren van ondernemingen, onbesproken blijft.

De Heer Paul Humblet, die in de Kamer van Volksvertegenwoordigers verslaggever was der wet van 22 juli 1953 schreef voor het boekje een inleiding, waarin hij er op wijst dat misschien de toegang tot het ambt van revisor op al te brede wijze is opengesteld geworden, zodanig dat er afgeweken werd van het opzet dat bestond bij degenen die de ontwerpers van deze bijzondere wetgeving geweest zijn.

Het is gelukkig dat wij nu over een zakelijk en volledig werk beschikken waarin al wat verband houdt met de instelling der revisoren volledig wordt uitgeput.

BALIELEVEN

BALIE VAN HASSELT

BEROEPSJUBILEUM VAN Mr FRITZ WILLEMS

17 november 1956

Niet dikwijls heeft een Balie de eer en het genoegen één van haar trouwste leden te vieren ter gelegenheid van zijn vijftigjarig Ambtsjubileum. En toch deed zich dit voor te Hasselt, een kleine balie met amper een veertigtal ingeschreven Advokaten. Mr. Fritz Willems, welke dag op dag vijftig jaar geleden, aan de Balie te Hasselt werd ingeschreven, werd plechtig gevierd. Het is de eerste maal dat de Balie van Hasselt een dergelijke luisterrijke feestzitting mocht beleven onder de bezielende leiding van haar Stafhouder Mr. André Bijvoet, welke het voorrecht genoot tevens de eerste en oudste stagist van de feesteling te zijn.

Doch niet alleen is deze viering een unicum in de annalen onzer balie, maar tevens kan er niet voldoende op gedrukt worden dat de gevierde wat ijver, energie en werkkraft betreft nog steeds als voorbeeld kan gesteld worden. Waar wellicht meerdere balies, hier te lande een gelijke viering kunnen opdiepen uit verkleurde annalen, heeft de Balie te Hasselt voorzeker ook het recht thans aanspraak te mogen maken een Ambtsjubileum van 50 jaren Advokatuur te hebben gevierd van een der meest actieve confraters. Op Mr. Willems heeft de loop der jaren geen vat gehad.

Het moet voorzeker voor Mr. Fritz Willems zelf een zeer grote voldoening geweest zijn, bij het betreden van de zaal der Burgerlijke Rechtbank, voor de gelegenheid omgevormd in feestzaal, vast te hebben gesteld hoezeer zijn Ambtsjubileum werd meegevierd door al zijn confraters zelfs deze van ver buiten de Provincie. De zaal zat nokvol... en omwille van de beschikbare plaatsruimte zullen voorzeker de inrichters een ogenblik van neerslachtigheid hebben gekend bij deze vloed van sympathisanten en bij de bedenking dat zij hun plicht van gastheer niet tot het uiterste zouden hebben kunnen volbrengen. Doch alles liep vlot van stapel. Er werd wel wat heen en weer geduwd, doch... op het ogenblik dat Stafhouder Mr. A. Bijvoet de

feestzitting opende had ieder aanwezige zich toch een vierkante meter plaats veroverd.

Aan het bureel namen plaats de Heer Stafhouder Mr. Bijvoet met aan zijn rechterzijde de gevierde, de oud Stafhouders, Mr. Ghislain, vertegenwoordiger van de Voorzitter der Pleitbezorgers van België, Mr. Dierckx, onder-voorzitter van het Verbond der Belgische Advokaten en de leden van de Tuchtraad; vlak hierover op de eerste rijen gereserveerde plaatsen namen plaats: de familie van de gevierde, de Vertegenwoordiger van de Heer Minister van Justitie, de hoogste Dignitarissen van het Ressort van Luik uit de zetelende en staande Magistratuur, de Heer Gouverneur der Provincie Limburg, Ere Advokaat Roppe, Mgr. Broeckx, studiemakker van de gevierde en anderen te lang om op te sommen.

Na in het kort een woord van welkom gericht te hebben tot alle aanwezigen, bracht de Heer Stafhouder in een stijlvolle rede hulde aan de Jubilaris. De levensloop welke van Mr. Willems werd voorgedragen stelde schitterend de opgang van de gevierde in het licht. Zijn verwantschap met meerdere practizijnen van het Recht kon niet anders dan zijn rechtskennis ten goede beïnvloeden. De beoefening van het Recht is bij Mr. Willems louter het beleven van een ingewortelde traditie.

Ook als mens is Mr. Willems een voorbeeld. Zijn levenskracht en energie raken niet uitgeput.

De confraternele deugden staan bij hem in hoog aanzien; geen enkel jong confrater wordt door hem over het hoofd gezien. Steeds is hij bereid met raad en daad bijstand te verschaffen. Van Mr. Willems kan gezegd worden dat hij in alles de eerbied voor zich zelf, zijn beroep en zijn tegenstrevers als een devies stelt.

Na deze aandachtig beluisterde en geestdriftig toegejuichte toespraak werd het woord gevoerd door oud-Stafhouder Mr. Jan Gruyters Sr., welke op de hem eigen geestdriftige wijze hulde bracht van een bestendig en onafscheidelijk tegenstrever. Het was de hulde van een oude vriend, welke meer dan wie ook de verdiensten van de gevierde waarderend aan de vergadering kon uiteenzetten. De door de spreker meest gewaardeerde hoedanigheid die Mr. Willems aan de Balie van Hasselt tot voorbeeld stelt, is voorzeker zijn zin voor confraterniteit, zulks vooral ten opzichte van de jongere confraters. Diep doorvoeld besloot spreker dan ook met aan zijn oude confrater het « Ad multos Annos » toe te wensen.

Mr. Dierckxsens, ondervoorzitter der Federatie van Belgische Advocaten, bracht de gelukwensen namens deze Federatie. Ook aan de Federatie wijdde Mr. Willems van den beginne af zijn beste krachten.

Na overhandiging van een prachtig geschenk aan de gevierde, bestaande in een zilveren kandelaar, werd mevrouw Willems in de bloemen gezet.

De vergadering werd geheven met een diep gevoeld dankwoord van de gevierde.

In de hall der Rechtbank werd door mevrouw

Willems aan al haar gasten een receptie aangeboden, alwaar onder het ontkurken van menige fles schuimwijn de gulheid van de gastvrouw de inzet was van een vrolijk samenzijn. In een bonte wemeling van honderden gasten wekten de toiletten der dames kleur en leven in dit tafereel.

Om deze heuglijke dag te besluiten ging 's avonds in het Restaurant van het Provinciaal Domein van Bokrijk een banket door, alwaar spijs en drank afgewisseld werden met de luimige toespraken van verschillende aanzittenden. Het woord werd o.m. gevoerd door ere-advocaat Paul Cools, door de Stafhouder van Tongeren en Mr Van Coppenolle namens de Jonge Balie.

Het ging op middernacht af, wanneer aan deze dag en meteen aan de festiviteiten een einde werd gesteld.

De herinnering echter vergaat niet.

Rede uitgesproken door de Heer Stafhouder

Mr A. Bijvoet

Mij valt de uitzonderlijke eer te beurt U allen de vreugde en de diepe erkentelijkheid van de Raad der Orde en van gans de Hasseltse Balie uit te drukken omdat U er aan gehouden hebt de feestviering van heden met uw vererende tegenwoordigheid op te luisteren.

Onze zeer innige dank ook aan U, Mevrouwen, en Mejuffrouwen; uw bevallige aanwezigheid brengt in deze vergadering de keurige en kleurige noot welke de gestrengheid uit deze, uit ter aard zelve, sombere gehoorzaal doet vlieden om haar dit verrukkelijke feestelijk uitzicht te geven.

De Balie heet U van allen van harte welkom in ons zij het dan ook wegens verbouwingswerken, momenteel gehavend Gerechtshof, dat ons zo bereidwillig ter beschikking gesteld werd door de Heer Voorzitter der Rechtbank, waarvoor wij hem te nimmerste dankbaar zijn.

Meerdere personaliteiten zouden het zeer op prijs gesteld hebben deze plichtigheid bij te wonen, ware het niet dat zij daartoe om imperatieve redenen weerhouden waren.

Vooreerst de Heer Minister van Justitie, die met bijzonder genoegen persoonlijk de huldiging van heden zou bijgewoond hebben en er ook het woord zou gevoerd hebben, ware het niet dat hij juist op ditzelfde uur, de plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie van de Balie van Antwerpen, tot dewelke hij zelf behoort, diende bij te wonen.

Hij liet zich vertegenwoordigen door onze oud-confrater H. Baeteman, cabinetssecretaris.

Sedert mensenheugenis is het de eerste maal, in ons arrondissement, dat het een lid van de Balie gegund is zijn vijftig-jarig ambtsjubileum te vieren.

Wel zagen wij meermaals dat zulke vieringen konden plaats vinden in grotere Balies, om wille van de wet der getallen, doch in een Balie met een beperkt ledenaantal is zulks al even zeldzaam als bij de corporatie van pleitbezorgers, welke echter eveneens onlangs met grote luister hetzelfde jubileum mocht vieren van Avoué Paul de Beco, die wij heden met veel genoegen in ons midden mogen begroeten.

Nochtans biedt de advocatuur daartoe grotere mogelijkheden, gezien zij niet gestremd wordt, zoals het merendeel van andere beroepen, door die onmeedogende leeftijdsgrens, dewelke willens-nillens wettelijk principieel ouderlingen maakt van nog zeer jeugdige mensen met een nog zeer jong hart.

Logischerwijze zouden wij het besluit dienen te trekken, gezien deze grotere mogelijkheden, dat de menigvuldige beslommeringen, de nimmer beëindigde taak, het steeds op de bres staan, de gejaagdheid in de voormiddag de ene gerechtzaal uit in en de andere uit, het geduldig aanhoren in de namiddag van de vervelende — en toch broodnodige — cliënten, het bureelwerk tot in de late nacht om klaar te staan voor de volgende morgen, oorzaak zijn dat de menselijke natuur moet onderdoen en dat slechts uitzonderlijk vieringen als deze van heden kunnen plaats vinden.

Wij hopen echter dat alzo het verleden was en dat U, mijn Waarde Meester Willems, de eerste zijt van een zeer lange reeks welke ons zal toelaten schier jaarlijks confraters te huldigen, welke de professionele kaap van de 50 zullen omzeilen;

Om dit gegeven voorbeeld zijn wij U reeds ten zeerste dankbaar.

Het is heden, juist dag voor dag, 50 jaar geleden dat U op 16 november 1906 ingeschreven werd aan de Balie onzer stad.

Wel wijst de kalender heden 17, doch op 16 november 1906 zijt U, in de ware zin van het woord, een rechterlijk termijn begonnen, waarin de dies a quo niet medegerekend wordt.

Aan die etape van heden hebt U voorzeker het recht even stil te staan en U om te keren om terug te blikken op de weg welke U gedurende deze halve eeuw aflegde. U hebt opgestapt met de tred eigen aan de veroveraars, en, ongetwijfeld zijt U zelf verbaasd van zo veel verwezenlijkt te hebben gedurende al die tijd, dewelke U thans toch zo kort lijkt.

De vele toeschouwers van deze prachtige wedren, welke zich rond de aankomst van deze etappe verdringen, delen uw verwondering en zij zijn aangenaam verrast vast te stellen dat U nog zo fris zijt na de gedane inspanning, nog zo gelijk aan hetgeen U waard wanneer U het vertrek genomen hebt, in een woord, klaar en vaardig om alles te herbeginnen.

Op 26 mei 1883 zaagt U het levenslicht in onze goede stede, in die ancestrale woonst, waarin U als kind gespeeld hebt, als jongeling gestudeerd en als advocaat een cabinet hebt weten te vestigen, dat velen U zouden benijden ware de afgunst niet een der ondeugden, vreemd aan de Balie.

U stamt uit een vooraanstaande echt Hasseltse familie, en met fierheid kunt U opblikken naar de foto van uw grootoom, de heer Eduard Willems, welke prijkt in de galerij van de Voorzitters onzer Rechtbank, als mede naar de gedenkplaat aangebracht ter blijvende nagedachtenis van een ander voorouder, Dr Louis Willems, welke zijn naam aan de straat gaf, als aandenken aan de medische ontdekkingen welke hij deed.

U liep school aan ons St.-Jozefscollege, alwaar U, bij de eeuwwisseling uw humaniteitsdiploma behaalde, samen met Mgr Broeckx, hier aanwezig, en met Pater Bonaventura van het klooster onzer Minderbroeders, ongelukkig wegens ziekte belet, doch welke beiden onlangs ook hun gouden priester-jubileum mochten vieren, hetgeen echter heden geen verwondering baart «entre gens de robe».

Het moet toen een uiterst goed jaar geweest zijn.

Op 8 oktober 1906 behaalde U aan onze Leuvense Alma Mater het diploma van Dokter in de Rechten en op 4 november 1907 dit van kandidaat-notaris.

Dat de jongere confraters, welke hun einddiploma in de maand juli behaalden, echter niet misprijzend de maand oktober horen vermelden, wijl toenmaals het laatste jaars-examen in twee sessies verdeeld was.

Tijdens uw universitaire studiën hebt U eveneens de cursussen van politieke en sociale wetenschappen gevolgd. Toch hebt U zich nadien niet aan de politiek gewaagd. U hebt dit, met veel altruïsme, aan de U volgende confraters gelaten.

Op 7 november 1906 legde U de grondwettelijke eed af voor het Hof van Beroep te Luik, en trad U in de dienst van het Recht, dat U heden nog steeds met zoveel getrouwheid dient.

De annalen vermelden niet op welke wijze U de stageperiode volbracht bij uw oom, Mr Paul Willems, advocaat aan onze Balie, doch stellig werd U door hem ingeweid in de engste verwickelingen van die, vaak vermaledijde procedure die U op een zelden geëvenaarde wijze beheerst.

Het leek dan ook gans normaal dat U, amper vijf jaren nadien, op 28 februari 1911, tot avoué benoemd werd, ambt dat U thans ook nog steeds met zoveel beleid waarneemt.

Nog zeer jong, na amper 6 jaar practijk, had U zich derwijze weten te doen gelden, dat U op 25 maart 1912 door wijlen Koning Albert benoemd werd tot plaatsvervangend vrederechter, ambt dat U thans niet meer uitoefent omdat U hiervan in 1953 beroofd werd door de fatale leeftijdsgrens, die hier wel haar onverbiddelijke rechten deed gelden.

In het naoorlogsjaar 1919 werd U aangesteld als Rijksraadgever bij de Dienst van Recuperatie en van dat zelfde jaar dateert uw aanstelling tot advocaat van het Departement van Financiën, alwaar U, het in uw gestelde vertrouwen zoveel eer aandeed, dat U dit thans nog steeds behouden hebt en U er de waarachtige verspersoonlijking van zijt, zodat de confraters zich bezwaarlijk een andere vertegenwoordiger van de fiscus kunnen voorstellen en U de grote vrees zijt van al de smokkelaars welke U onmeedogend voor de Rechtbank doet dagen.

Het jaar 1920 zag uw bevordering tot staatscommissaris bij de Dienst van Oorlogsschade.

Van bij de ontginning van ons Kempisch kolenbekken met als gevolg de oprichting van de scheidsrechterlijke commissie voor de behandeling van de betwistingen spruitend uit de arbeidsongevallen in onze kolenmijnen, werd U aangesteld als plaatsvervangend voorzitter en stond U jarenlang de effectieve voorzitter, wijlen vrederechter Modeste Bijvoet, en nadien de huidige voorzitter, de heer vrederechter Bertrand, ter zijde, tot U, in 1953, wederom door de leeftijdsgrens, ook dit mandaat moest overlaten.

Ook op professioneel gebied zijt U steeds op het voorplan getreden.

Van bij de oprichting van een zelfstandige Tuchttraad in 1935 werd U onafgebroken door uw confraters als lid gekozen tot U, twee jaar terug, op uw eigen verzoek de plaats aan jongeren overliet.

U genoot de uitzonderlijke en benijdenswaardige eer, tot twee maal toe, Stafhouder verkozen te worden, namelijk voor 1937-1939 en 1946-1947, ambt dat U steeds met zoveel waardigheid vervuld hebt in vaak uiterst delicate omstandigheden.

De beroepsaangelegenheden liggen U nauw aan het hart; steeds waart U, en vaak de enige, vertegenwoordiger van onze Balie op de vergaderingen en congressen van het Verbond van Belgische Advocaten.

Ook daar werden uw rake tussenkomsten, gevolg van uw rijke ondervinding, zodanig op prijs gesteld dat U verkozen werd tot ondervoorzitter van het Verbond, eer welke U, samen met wijlen Mr Indekeu, uit Tongeren, als enige Limburger te beurt viel.

Veelvuldig waren en zijn thans nog uw bekommernis-

sen in de schoot van zovele stedelijke en provinciale verenigingen.

Stellig hebt U, in uw wel gevulde carrière, zoveel gedaan dat op het ogenblik dit alles te herinneren, zij die zich rond U geschaard hebben om U te feesten, verschoonbaar zijn veel te vergeten.

Uw leven als advocaat, het is dit wat ons heden aanbelangt en dat, in onze ogen althans, al uw andere gewaardeerde functies in dienst van de gemeenschap op het achterplan schuift.

Advocaat, U zijt het, heden evenals gisteren, in de volle betekenis van het woord, met al het vertrouwen, al de hoop en al het enthousiasme, zonder dewelke ons zo heerlijk beroep slechts een pijnlijke slavernij zou wezen.

De advocaat, die onbekende, zou men dienen te zeggen. Vaak het voorwerp van zoveel misprijzen, van zoveel sarcasme, van zoveel onbegrip.

De advocaat, die soldaat van het Recht, beziel met het geloof van de verdediging, steeds paraat om te vechten voor de zaken welke hem rechtvaardig lijken, zonder winstbejag. De advocaat, zoals wij die kennen.

U zijt die advocaat, zoals wij die graag zien.

Gedurende een halve eeuw hebt U gewroet voor die verdediging met al uw moed, met al uw talent, met al uw kennis en gans uw leven is doorweven met blijde herinneringen, die U nog dagelijks vreugdevol, als ware het gisteren geleden, aan de jongeren vertelt op de U eigen wijze; doorweven ook met onvermijdelijke teleurstellingen, waaraan U met weemoed terugdenkt bij gelegenheid van diezelfde gesprekken en melancholisch het hoofd schudt, beduidend dat U thans nog niet begrijpt dat de Rechtbank of het Hof U niet in uw redenering gevolgd heeft.

U zijt de confrater die wij allen, zonder uitzondering, graag mogen.

Wij waarderen U om uw gewetensvol plichtbesef; om uw verheven gedachten, uw diepzinnige studies en om de uitgebreidheid uwer juridische kennis; om uw geraffineerde opvoeding, uw delicatessie en uw correctie; om uw edelmoedige gevoelens, de waardigheid in gans uw leven; om de voorkomendheid in uw karakter; om uw rotsvast geloof; om uw verhoudingen tegenover uw confraters, jong en oud, kortom om gans uw levenswandel, welke eerbied afdwingt van Magistratuur en Advocatuur, van al die U benaderen.

Aan de meest gewetensvolle uitoefening van uw beroep paarde U steeds een minzaamheid en een gemoedelijkheid, waardoor U sedert lange jaren het hart van al uw confraters hebt veroverd.

Voor al degenen die U kennen zijt U een symbool van de hartelijkheid, de vriendschap, de gulheid, de levensblijheid en het optimisme.

Uw persoonlijkheid is een originele mengeling van schalkse levenslust en klaar doorzicht, van zelfs studentikoze joligheid en diepe levenswijsheid.

In 1950 werd ook het gouden jubileum van Stafhouder P. Tschoffen door onze Luikse confraters gehuldigd. Als herinnering aan deze viering werd een gedenkschrift uitgegeven, waarvoor het inleidend woord geschreven werd door oud-confrater Octave Lohest, huidig gouverneur van de provincie Luxemburg.

Graag haal ik bij deze gelegenheid dit citaat aan, omdat het U werkelijk zo goed past :

« Je l'aime, notre profession, pour sa beauté; il y en a une plus noble — il n'y en a qu'une — c'est la magistrature, il n'en est pas de plus belle.

» Je l'aime pour sa bonté : elle nous oblige à comprendre les faiblesses, à compatir et à pardonner. La défense d'un être humain ne va sans indulgence ni

sans clairvoyance. Nous ne fermons pas les yeux sur les fautes; nous faisons parfois semblant de ne pas voir. Absoudre, les yeux ouverts, c'est le dernier mot de la charité.

» Je l'aime aussi, notre profession, pour les sacrifices que nous lui consentons, pour la discipline de courage quotidien qu'elle nous impose. Notre vie professionnelle n'est qu'une lutte qui ne se termine que pour se renouveler: celui qui n'a pas compris combien cette tension sans relâche est exaltante, celui-là n'est pas avocat.

» Je l'aime encore pour ses infidélités et j'oserais presque dire ses trahisons. Souvent, elle dédaigne nos offrandes et se dérobe à nos étreintes.

» Lorsque la décision des juges tombe en notre faveur, nous l'accueillons avec une satisfaction tranquille comme une solution naturelle et une récompense qui nous est due. Mais vous la connaissez comme moi, cette colère indignée qui bouillonne en nous quand le juge nous donne tort alors que la conviction nous possède que vous avions raison et qui nous déchire avec d'autant plus de fureur que nous ne pouvons pas la laisser exploser, même dans le délai qui nous est imparti pour maudire nos juges.

» Je l'aime, enfin, notre jalouse profession, parce qu'elle est la plus menacée. En 1950, l'avocat est un paradoxe, car l'avocat c'est l'indépendance. La liberté est partout pourchassée. Lorsqu'elle sera chassée de partout, elle pourra nous demander asile. Elle trouvera chez nous son ultime refuge et ses derniers défenseurs.»

Wat waar was in 1950, is het stellig nog in 1956.

Indien ik thans, als hoofd van onze Balie, U ons aller dank toezeg om het toonbeeld dat U voor ons zijt, weze het mij toegelaten, als oudste van uw stagisten, U daarenboven ook nog onze waarderende gevoelens van diepe erkentelijkheid uit te drukken.

Nimmer heeft de schuchtere stagiaire, wanneer hij jaren terug het stijlvol bureel, omringd door de indrukwekkende bibliotheek van zijn patroon, toenmalig Stafhouder van de Orde, betrad, durven vermoeden dat hem de dubbele eer zou te beurt vallen U te mogen vieren om uw gouden jubileum, als Stafhouder en als oud-stagist.

Wij kunnen ons indenken, mijn Waarde oud-Stafhouder en oud-patroon, met welke gelukkige gevoelens U op deze heugelijke dag bezield zijt. U zult er een blijvend aandenken van bewaren.

Omringd door uwe mooie familie.

Door uwe gewaardeerde echtgenote, Mevrouw Willems, aan wie wij onze eerbiedige gevoelens van hoffelijkheid bieden en welke wij, samen met U in deze hulde betrekken.

Door uw beide schoondochters en zonen, waarvan een de traditie aan de Balie verder zet, hetgeen voor U een niet te beschrijven voldoening moet wezen.

Door uw lieve kleinkinderen, welke hier zo braafjes en zo kinderlijk naïef naar hun grootvader opzien.

Door de oud-Stafhouders,

Door al die personaliteiten, korpsoversten van zovelerichtsmachten, de hoge geestelijke en wereldlijke, zelfs rijkswachterlijke autoriteiten die zich allen rondom U geschaard hebben om te maken van deze

dag, een van de meest heerlijke dagen welke U beleefd hebt.

Moge de Goddelijke Voorzienigheid U nog lange jaren behouden in goede gezondheid met uw zelfde levenslust en zelfde werkkraft, te midden van uw dierbare familie en uw erkentelijke confraters.

Dit is de vurige wens van ons allen.

Mijnheer de Stafhouder, ad multos annos.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad: afl. 4546 - 22-29 dec. 1956.

Mr Ch. J. Enschedé, De politie-transactie. — Mr H. Sanders, Mr P. H. M. Hoogenbergh en het vijandelijk vermogen. — Prof. Mr C. W. van der Pot, Het vraagstuk der verkeersongelukken. — Mr W. Hugenholtz, Stagiaire en concurrentiebeding. — Mr Th. H. J. Dorrestein, De hossebossige Zee trein.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: n° 1956.

Dr A. R. de Bruijn, Ons gemoderniseerde huwelijksvermogensrecht (VIII slot). — W. G. de Vries, Notariële angst rondom art. 177 (nieuw) B.W., m. o. Prof. Mr J. C. van Oven, Y. D. C. van Duyn, Fiscale Notities. — Prof. Mr R. D. Kolléwijn, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Internationaal Privaatrecht (VII, slot).

Journal des Tribunaux: n° 4131 - 23 décembre 1956.

Etienne Gutt, Réformes de procédure civile. — Jurisprudence.

Revue Pratique du Notariat Belge: 2405e livr. 1956.

Pierre Watelet, L'article 305 du Code civil et ses dangereuses conséquences.

Recueil de Jurisprudence du droit administratif et du conseil d'état: 4me trimestre 1956.

Le 25e anniversaire de l'Institut belge des Sciences administratives.

Northwestern University Law Review: nb. 4 - september - oktober 1956.

John J. Parker, Dual Sovereignty and the Federal Courts. — William M. Trumbull, The Proposed uniform commercial code and investment securities in Illinois. — Henry J. Kaganiec, Lie-Detector tests and « Freedom of the Will » in Germany.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het Rechtskundig "Weekblad"